

Nevoile de informare ale imigranților în România

UNIUNEA EUROPEANĂ

PROIECT FINANȚAT PRIN FONDUL
EUROPEAN PENTRU INTEGRAREA
RESORTISANȚILOR ȚĂRILOR TERȚE
Proiectul "Bun venit în România"
(REF: H7/08.02-01)

MINISTERUL ADMINISTRAȚIEI ȘI INTERNELOR

OFICIUL ROMÂN DE PROTECȚIE A IMIGRAȚIEI

MINISTERUL ADMINISTRAȚIEI ȘI INTERNELOR

DIRECȚIA ROMÂNĂ DE ASIL

ADD SAH ROM

Centrul Național pentru Migrație și Refugiați
România - Birou în Moldova și Muntenia
Dedicație și profesionalism pentru refugiați și imigranți

FUNDAȚIA SOROS
ROMÂNIA www.soros.ro

NEVOILE DE INFORMARE ALE IMIGRANȚILOR ÎN ROMÂNIA

RAPORT DE CERCETARE

Proiectul „Bun venit în România! Îmbunătățirea cunoștințelor resortisanților țărilor terțe cu privire la drepturile, obligațiile precum și posibilitățile de integrare în societatea românească”

Autori:

Dr. Raluca Popescu
Drd. Georgiana Toth

Coordonator:

Iris Alexe

Noiembrie 2009

CUPRINS

INTRODUCERE	3
METODOLOGIA CERCETĂRII.....	5
POLITICI DE IMIGRAȚIE ȘI INTEGRARE A IMIGRANȚILOR.....	7
REPERE STATISTICE PRIVIND IMIGRAȚIA DIN ROMÂNIA.....	10
SURSE DE INFORMARE PRIVIND DREPTURILE, OBLIGAȚIILE ȘI OPORTUNITĂȚILE DE INTEGRARE ÎN ROMÂNIA	14
REȚELELE SOCIALE BAZATE PE RUDENIE ȘI PRIETENIE	14
ASOCIAȚIILE ETNICE ȘI RELIGIOASE.....	15
AMBASADELE.....	16
CENTRELE UNIVERSITARE	17
OFICIUL ROMÂN PENTRU ÎMIGRĂRI	17
ALTE INSTITUȚII PUBLICE.....	20
TIPURI DE INFORMAȚII NECESARE.....	23
DREPTUL DE ȘEDERE.....	23
ÎNVĂȚAREA LIMBII ROMÂNE	23
PARTICIPAREA PE PIAȚA MUNCII.....	24
DEZVOLTAREA UNEI AFACERI.....	26
SERVICII EDUCAȚIONALE	27
SERVICII DE SĂNĂTATE.....	28
SERVICII FINANCIARE	29
SERVICII DE LOCUIRE	30
SERVICII DE TRANSPORT	31
DESPRE ROMÂNI ȘI CULTURA ROMÂNEASCĂ.....	31
CONȚINUTUL GHIDULUI INFORMATIV ȘI DISEMINARE.....	34
SOLUȚII PENTRU INTEGRARE	39
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	43
INFORMAȚII DESPRE PROIECT:	47

INTRODUCERE

Raportul României pentru Fondul European de Integrare a Resortisanților țărilor terțe pentru perioada 2007- 2013¹ subliniază faptul că imigranții din statele terțe noul-sosiți în România sau aceia care doresc să dobândească un drept de ședere în țara noastră au la dispoziție puține informații referitoare la aspectele economice, sociale sau culturale relevante, sau referitoare la posibilitățile de dezvoltare personală și participare la viața economică, socială, culturală a societății.

Imigranții nu pot deveni participanți activi în dezvoltarea societății românești dacă nu li se oferă posibilitatea reală de a se implica, iar contribuția lor să fie recunoscută și încurajată ca o parte importantă a efortului comun de creare a unei societăți incluzive, bazate pe respect reciproc și toleranță în cadrul reglementat de legile statului și valorile comune europene. Integrarea imigranților din statele terțe constituie una dintre cele mai importante provocări la care România trebuie să ofere răspunsuri eficiente. Integrarea reprezintă un punct central al unei politici comprehensive de gestionare a fenomenului imigrației.

Străinii cu drept de ședere în România reprezintă o categorie de persoane care, deși beneficiază de un statut comparabil cu cel al cetățenilor români, întâlnesc nu de puține ori obstacole în accesarea acestor drepturi, obstacole cauzate de lipsa cunoștințelor de limba română, de imposibilitatea de a comunica sau de a înțelege mesajul textelor scrise, de absența suportului informațional privind drepturile și obligațiile sau serviciile la care pot avea acces. Lipsă de informare, barierele lingvistice și culturale cu care se confruntă conduc la neaccesarea drepturilor și ineficiența programelor de integrare.

În lipsa unei bune informări privitoare la drepturile și obligațiile ce decurg din statutul de rezident pe teritoriul României, participarea imigranților din statele terțe la procesul de integrare și implicit la viața socială, economică și culturală a societății în care trăiesc este mult îngreunată.

Cercetarea „Nevoile de informare ale imigranților în România” s-a desfășurat în perioada august-octombrie 2009, în cadrul proiectului „Bun venit în România!”. Cercetarea a urmărit să identifice nevoile de informare a resortisanților țărilor terțe din România cu privire la drepturile, obligațiile și posibilitățile de integrare în societatea românească. Rezultatele cercetării, integrate în acest raport, vor fi utilizate în elaborarea unui ghid de informare adresat imigranților.

Cercetarea își propune să ofere răspunsuri la întrebări precum: „Care sunt sursele de informare ale imigranților? Ce informații le sunt necesare și ce informații le sunt furnizate? Cum se informează și prin ce modalități au acces la informații?”. Nevoile de informare au fost analizate pe mai multe domenii, în toate etapele pe care trebuie să le parcurgă imigranțul în procesul de integrare: obținerea permisului de rezidență și a permisului de muncă, inserția pe piața muncii, accesul la serviciile medicale, educaționale, financiare, de locuire sau la alte servicii publice.

Prin cunoașterea nevoilor de informare ale imigranților, cercetarea devine un instrument cu efect de multiplicare și cu utilitate în gestionarea imigrației și integrării imigranților. Astfel, se promovează comunicarea și schimbul de experiențe între instituții,

¹ <http://ori.mai.gov.ro/detalii/pagina/ro/Fondul-European-pentru-Integrare/182>

organizații neguvernamentale, ambasade, mass-media, asociații ale imigranților, sindicate, patronate, imigranți.

Rezultatele raportului de cercetare aduc în prim plan pe agenda publică din România dezbaterile referitoare la gestionarea eficientă a fenomenului imigraționist și integrarea imigranților din statele terțe prin prisma îmbunătățirii cunoștințelor și oferirea de informații cu privire la drepturile, obligațiile și oportunitățile lor de integrare în societatea românească.

Cercetarea reprezintă o modalitate de implicare a imigranților în punctarea problemelor cu care se confruntă, a nevoilor lor și a soluțiilor privind informarea în relația cu instituțiile statului, organizații neguvernamentale, societatea românească în general.

Rezultatele cercetării oferă informații relevante pentru toți actorii implicați în gestionarea imigrației și în facilitarea procesului de integrare a imigranților în România. Beneficiarii direcți și indirecti ai acestui studiu sunt imigranții, dar și asociațiile imigranților, instituțiile publice, Oficiul Român pentru Imigrări, organizații neguvernamentale, mass-media și alți actori care activează în acest domeniu.

Mulțumim reprezentanților instituțiilor publice și ambasadelor, liderilor sindicali și ai patronatelor și mai ales imigranților care au participat la aceasta cercetare. Exprimăm în numele acestora din urmă convingerea că *„situația din România este în proces de schimbare continuă, în mare parte pozitivă și pentru cine va veni de acum înainte nu va fi la fel de rău, vor îndura mai puțin. Ar trebui să încerce să aibă răbdare”* (imigrant, Coreea de Sud).

METODOLOGIA CERCETĂRII

Cercetarea a urmărit să identifice nevoile de informare ale imigranților din România. Indirect au fost atinse și alte aspecte legate de nevoile de informare, precum caracteristicile relației dintre instituțiile românești și imigranți, evaluarea serviciilor oferite de instituții (în special a componentei de informare) și satisfacția imigranților față de aceste servicii.

Cercetarea s-a bazat pe o metodologie calitativă, prin focus grupuri cu resortisanți țări terțe (RTT) și interviuri cu reprezentanți ai ambasadelor și ai instituțiilor relevante în sistemul de management al imigrației și s-a desfășurat în perioada august-octombrie 2009, în cadrul proiectului „Bun venit în România!”.

Alegerea focus grupului ca metodă de culegere a informațiilor de la imigranți s-a bazat pe avantajele pe care le are relativ la tema de cercetare. Focus grupul este o metodă mai adecvată în accesarea semnificațiilor colective, proceselor de integrare, normelor și practicilor informale instituționale, individuale și de grup. A fost preferat interviului individual, fiind mai probabil ca problemele, opiniile subiecților să fie dezvăluite în contextul de grup. S-a considerat că dezbaterile comune sunt stimulative pentru participanți și pot releva chiar nevoi de informare neconștientizate de către subiecți.

În realizarea lor am întâmpinat o serie de obstacole – disponibilitatea scăzută de participare, încredere scăzută, probleme legate de limbă sau diferențe culturale. Criteriul principal în recrutarea participanților a fost cel al cunoașterii limbii române. Principala justificare a acestei alegeri rezidă în faptul că un străin care nu vorbește limba română este puțin probabil să fi interacționat cu autoritățile românești și să cunoască suficient tematica de interes. Alt criteriu de stabilire a structurii grupurilor a fost legat de etnie și similarități culturale. Pentru comunitățile de tip musulman de exemplu, s-a preferat alcătuirea unui grup specific, datorită particularităților culturale. În absența constrângerilor legate de limbă sau diferențe culturale, s-a urmărit ca grupurile să fie cât mai eterogene, astfel încât să poată fi cunoscute opinii și nevoi de informare cât mai diverse ale membrilor comunităților RTT din diferite țări de origine, în funcție de activitățile pe care le desfășoară în România. În același timp au fost selectate persoane în special din categoriile mai bine reprezentate ca pondere în totalul populației de imigranți în România.

Corespunzător acestor criterii, au fost desfășurate două focus grupuri cu o structură relativ omogenă și două cu o structură eterogenă:

- un focus grup cu studenți și elevi din republica Moldova. Opțiunea de a realiza acest focus grup a avut la bază apropierea culturală dintre România și Republica Moldova și faptul că cetățenii moldoveni constituie cea mai numeroasă comunitate de străini în România.
- un focus grup cu persoane musulmane (Turcia, Siria, Liban, Yemen, Bangladesh), în general întreprinzători/investitori.
- un focus grup cu persoane de etnii diverse (Coreea, China, Azerbaidjan, Camerun), lucrători, studenți sau misionari, vorbitori de română.
- un focus grup eterogen (Siria, Azerbaidjan, Sierra Leone, Senegal, Nigeria), vorbitori de limbă engleză.

Cercetarea a presupus de asemenea, desfășurarea a cinci interviuri semi-structurate cu reprezentanți ai ambasadelor importante în raport cu comunitățile de imigranți având ponderea cea mai mare în România, în funcție de disponibilitatea

acestora de a participa și răspunde referitor la nevoile de informare ale imigranților în România.

Consultarea reprezentanților instituțiilor cheie în sistemul de management al imigrației, reprezentanți ai patronatelor și sindicatelor s-a realizat prin șapte interviuri semistructurate și a urmărit identificarea nevoilor de informare ale imigranților în accesarea drepturilor și serviciilor în România.

Opțiunea de a desfășura interviuri cu autorități a pornit de la premiza că, interacționând frecvent cu imigranți, acestea ajung să aibă o imagine de ansamblu asupra nevoii lor de informare. În același timp, fiind parte constitutivă a sistemului de management al imigrației, oferă o viziune diferită asupra problemelor de informare identificate, ținând cont și de constrângerile sistemului la nivel legislativ și de implementare. Cercetarea a urmărit să surprindă nevoia de informare a imigranților din ambele perspective – a imigrantului și a sistemului – considerându-le nu similare, ci mai degrabă complementare.

POLITICI DE IMIGRAȚIE ȘI INTEGRARE A IMIGRANȚILOR

În prezent, migrația reglementată și integrarea imigranților din state terțe reprezintă subiecte importante în dezbateri la nivelul Uniunii Europene și la nivelul național al fiecărui stat membru în parte. Pentru unele dintre statele membre, fenomenul imigrației este relativ recent față de alte țări, care s-au confruntat cu acest fenomen de mai mult timp. În ambele situații apare provocarea integrării imigranților, fie prin elaborarea și implementarea de mecanisme și politici de integrare a imigranților, fie prin revizuirea mecanismelor și politicilor existente. În plus, lecțiile și răspunsurile oferite de țările care s-au confruntat cu un nivel ridicat al imigrației par a demonstra că migrația nu este ușor de gestionat, iar consecințele unui management inefficient vor fi vizibile pe termen scurt, dar și mediu și lung.

O abordare coerentă presupune obținerea unei sinergii între cele două domenii vizate prin politici publice: integrarea și imigrația. Coerența demersului și a cadrului de reglementare se construiește pe baza unor valori comune cum sunt: egalitatea în drepturi și responsabilități între imigranți și cetățenii statului gazdă; cetățenie civică în cadrul unei societăți inclusive construite prin participare și implicare a tuturor cetățenilor – imigranți și naționali; interculturalitatea ca model în care nu doar se acceptă prezența celuilalt, ci întâlnirea între cele două culturi, imigrantă și națională, are capacitatea de a produce schimbarea și transformarea ambelor; căutarea consensului printr-un proces de permanentă consultare și negociere, printr-o cunoaștere a imigrației și a provocărilor pe care le aduce gestionarea fenomenului imigrației.

Gestionarea eficientă a imigrației în România se impune ca o necesitate în condițiile transformării din ce în ce mai mult a României dintr-o țară de emigrație în principal, într-o țară de destinație (și tranzit) pentru imigranți. O abordare coerentă și rațională a fenomenului imigraționist cu scopul minimizării efectelor negative și maximizării efectelor benefice asupra statelor (celui de origine al imigranților, dar și celui de destinație: România) și asupra indivizilor (imigranților) va lua în considerare multiplele fațete și complexitatea fenomenului imigraționist.

Prin urmare, România, în parteneriat cu celelalte state, trebuie să realizeze managementul eficient al imigrației ca o fundamentare a eforturilor sale de construcție a dezvoltării economice durabile și progresului social cu respectarea valorilor unei societăți deschise, și să acorde o atenție deosebită politicilor de integrare a imigranților ca parte componentă a politicii de imigrație naționale.

Astfel, gestionarea benefică a imigrației pentru România presupune o abordare comprehensivă și integrată a următoarelor dimensiuni: imigrația ca soluție pentru rezolvarea lipsei de personal de pe piața forței de muncă; atragerea de imigranți cu o înaltă calificare profesională, încheierea de acorduri bilaterale pentru facilitarea imigrației pentru muncă, acorduri pentru creșterea investițiilor străine prin admiterea de imigranți care desfășoară activități lucrative, admiterea de imigranți pentru studii în România, combaterea imigrației ilegale, a muncii la negru sau a muncii forțate, prevenirea și combaterea contrabandei de migranți, politici de cooperare transfrontalieră și securizare a frontierelor, politici de incluziune economică și socială a imigranților, a străinilor sau a celor care se bucură de protecție (temporară) din partea statului român, politici și programe de repatriere, intensificarea și asumarea unui rol activ în domeniul azilului.

Ca urmare a dobândirii statutului de stat membru UE, precum și pentru a răspunde presiunilor imigranților asupra granițelor, România a adoptat legislație, a dezvoltat sisteme de reintegrare socio-economică a imigranților și a întreprins unele acțiuni concrete pentru gestionarea benefică a imigrației, a înfăptuit reforme administrative și instituționale. Dacă până în acest moment, în general, tendința în gestionarea imigrației a fost atașată mai degrabă paradigmei securizării frontierelor și combaterii migrației ilegale, România începe, odată cu intrarea în

Uniune, să gestioneze imigrația prin prisma dezvoltării și efectelor benefice ale acesteia, integrarea imigranților din state terțe fiind un nucleu important al politicii de imigrație naționale.

În acest context, România se aliază tendințelor prezente la nivel european în ceea ce privește managementul imigrației, oferind în același timp răspunsuri specifice care țin de manifestările fenomenului imigrației în România și de cadrul legislativ, instituțional și de implementare a politicilor la nivel național.

Strategia României în domeniul imigrației 2007-2010 stabilește liniile de acțiune ale Guvernului în ceea ce privește imigrația controlată, prevenirea și combaterea migrației ilegale, azilul, integrarea socială a străinilor și corelarea tuturor acestor aspecte cu fenomenul emigrației cetățenilor români.

Migrația este abordată ca un proces care trebuie gestionat și nu ca o problemă care trebuie rezolvată, obiectivul principal fiind acela de a maximiza efectele pozitive și a limita efectele negative ale acestui fenomen. Migrația poate contribui semnificativ la schimbul cultural, dezvoltarea economică și progresul societății românești, așa cum poate aduce beneficii țărilor de origine și imigranților.

Toate măsurile care vizează susținerea participării active a străinilor care domiciliază sau care au reședința legală pe teritoriul statului român la viața economică, socială și culturală, respectându-se în același timp identitatea culturală a acestora, contribuie la dezvoltarea unei relații bazate pe încredere și responsabilitate reciprocă asumată de atât de imigranți, cât și de societatea românească.

Responsabilitatea pentru coordonarea programelor de integrare revine Oficiului Român pentru Imigrări, în timp ce implementarea practică a programelor de integrare este realizată de către această structură în colaborare cu autoritățile locale și organizațiile neguvernamentale. Măsurile luate în domeniul integrării străinilor urmăresc, în principal, angajarea în muncă, accesul la sistemul de asigurări sociale și asigurări sociale de sănătate, accesul la o locuință, accesul la servicii medicale, la educație și învățarea limbii române și facilitarea integrării culturale, menținând în același timp identitatea culturală a străinilor.

Deși nu există o dezbatere publică organizată în domeniul integrării imigranților din state terțe, este pe deplin recunoscut că România va trebui să învețe să beneficieze de avantajele imigrației controlate și ale unui proces de integrare, conceput ca „*procesul de participare activă a străinilor care au dobândit o formă de protecție sau un drept de ședere în România și a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European la viața economică, socială și culturală a societății românești, în vederea prevenirii și combaterii marginalizării sociale, respectiv în vederea adaptării la condițiile societății românești*” (art.2 lit b) din OG nr.44/2004, modificată prin OG nr.41/2006). Iar acest demers nu se poate face decât cu o bună informare a tuturor acestor actori (deopotrivă instituții publice și private și cetățeni români, cât și imigranți) implicați în procesul de integrare și o excelentă comunicare între aceștia, în acord cu politicile și textele europene și internaționale relevante în materia integrării imigranților din state terțe.

Integrarea imigranților din state terțe constituie una dintre cele mai importante provocări la care Europa și deci și România trebuie să ofere răspunsuri eficiente întrucât existența unor politici imigraționiste de succes este imposibilă în lipsa politicilor de integrare ale imigranților. Prin urmare, integrarea reprezintă un punct central al unei politici comprehensive de gestionare a fenomenului imigrației.

În acest context, cercetarea asupra nevoilor de informare ale imigranților în România alături de acțiuni care vizează oferirea de informații privind drepturile, obligațiile și posibilitățile de integrare în România a imigranților din terțe este în deplină concordanță cu toate *Principiile de Bază Comune (PBC) privind politica de integrare a imigranților în UE adoptate de Consiliul European*, în particular cu Principiul 6 care statuează: „accesul imigranților la instituții, la bunuri

și servicii publice sau private, în același mod ca pentru cetățeni și într-o manieră nediscriminatorie, reprezintă fundamentul esențial al unei integrări mai bune.” După cum se arată în *Rezoluția Parlamentului European din 22 aprilie 2009 referitoare la o politică comună de imigrare pentru Europa: principii, acțiuni și instrumente*, migrația reglementată reprezintă o oportunitate de pe urma căreia pot profita atât imigranții, țările de origine ale acestora, cât și statele membre.

Pentru că pe termen mediu și lung demersurile în vederea integrării sunt considerate ca fiind un proces de durată, este necesar ca atât imigranții, cât și întreaga societate românească să fie bine informați și pe deplin conștientizați asupra tuturor aspectelor relevante ale imigrației și integrării, fie că ne referim la acestea din punct de vedere legal, economic, social sau cultural precum și asupra responsabilităților ce le revin în cadrul acestui efort comun. Doar într-o societate informată, cuprinzând deopotrivă naționali, imigranți și specialiști pregătiți în domeniu, informați și capabili să-și asume într-un mod activ rolul în societatea gazdă, pot fi combătute stereotipurile și prejudecățile care conduc la atitudini discriminatorii și la marginalizare socială a imigranților. Participarea și implicarea imigranților în procesul de elaborare și dezvoltare de politici publice pot constitui un mecanism eficient prin care este îndeplinit obiectivul de coerență a cadrului de reglementare la nivel instituțional și de politici. În acest mod experiența imigranților servește ca ghid și punct de plecare în construirea politicilor publice și a cadrului instituțional la nivel central și local.

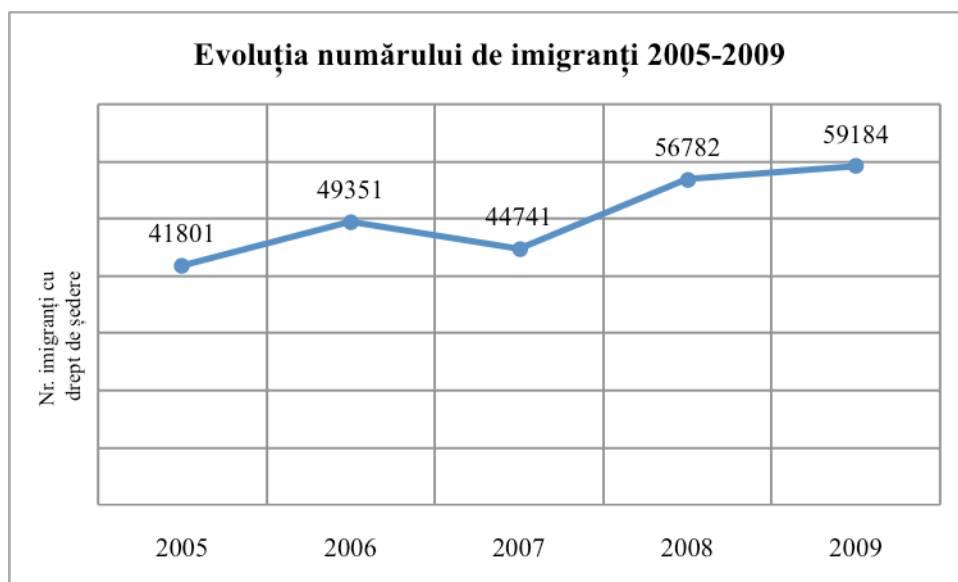
Integrarea nu se face într-o societate statică, imigranții se inserează într-o societate fluidă, dinamică, într-o continuă schimbare. Integrarea este un proces pe termen lung, non-linear, multifacțat care necesită o capacitate de adaptare atât din partea unei multitudini de factori care aparțin societății gazdă, cât și din partea imigranților: „proces dinamic, de ambele sensuri care include acomodarea reciprocă atât a imigranților, cât și a membrilor societății gazdă²,” și nu un proces unilateral unde majoritatea stabilește agenda și premisele integrării. Există o lipsă de informare în ceea ce privește faptul că imigranții din state terțe au un statut legal comparabil cu cel al cetățenilor ce diferă doar în ceea ce privește drepturile politice și că este important procesul lor de integrare în societatea românească. În lipsa unei mai bune informări privitoare la drepturile și obligațiile ce decurg din statutul de rezident pe teritoriul României, participarea imigranților din state terțe la procesul de integrare și implicit la viața socială, economică și culturală a societății în care trăiesc este mult îngreunată. Barierele lingvistice și culturale duc la o lipsă de informare ce are drept principală consecință nefrustrificarea drepturilor conferite de lege acestei categorii și deci practic ineficiența lor și a programelor de integrare. Străinii cu drept de ședere în România reprezintă o categorie de persoane care, deși beneficiază de un statut comparabil cu cel al cetățenilor români, întâlnesc nu de puține ori obstacole în accesarea acestor drepturi cauzate de lipsa cunoștințelor de limba română, lipsa informațiilor privind drepturile și obligațiile sau serviciile la care pot avea acces, imposibilitatea de a comunica sau de a înțelege mesajul textelor scrise, absența suportului informațional.

Cu alte cuvinte, ele nu sunt cunoscute suficient, astfel încât să capaciteze această categorie să participe activ la viața socială, economică și culturală, asumându-și un rol în dezvoltarea comunității în care trăiesc. În acest moment, informațiile esențiale privind drepturi precum: dreptul de ședere, drepturile derivând din legislația muncii, cele referitoare la asigurările de sănătate, prestații sociale, educație, drepturile culturale, posibilitatea de a urma cursuri de limbă română și sesiuni de acomodare culturală sunt dispartate în legislația relevantă fără a fi furnizate către străinii care dobândesc un drept de ședere în România într-o manieră unitară și ușor accesibilă, într-o limbă pe care aceștia să o înțeleagă.

² Principiul nr.1 din Principiile Comune de Bază privind Integrarea Imigranților în UE (COM(2005)0389FINAL)

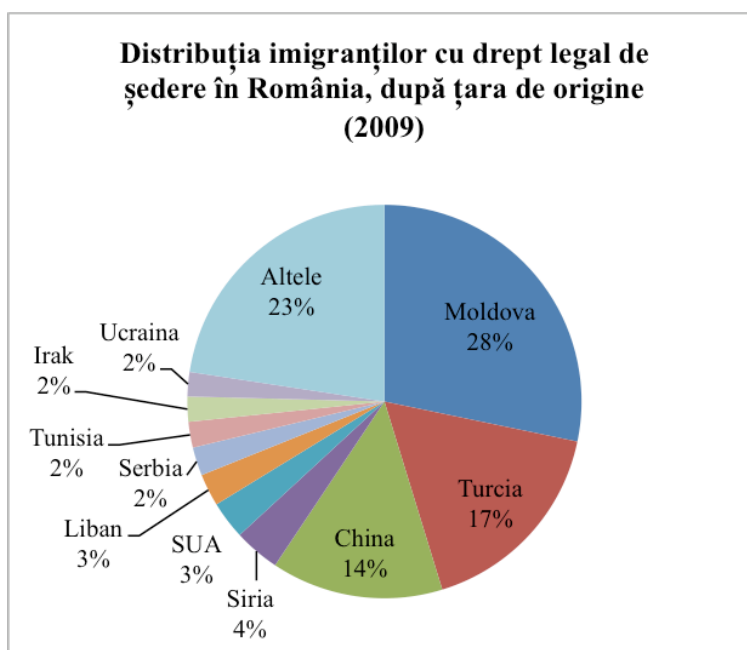
REPERE STATISTICE PRIVIND IMIGRAȚIA DIN ROMÂNIA

În primul semestru al anului 2009 numărul total al imigranților cu drept de ședere legal în România era de 59.184 de persoane. În perioada 2005-2009, numărul total al imigranților aflați legal în România a crescut aproximativ cu 40% (17.383 persoane).

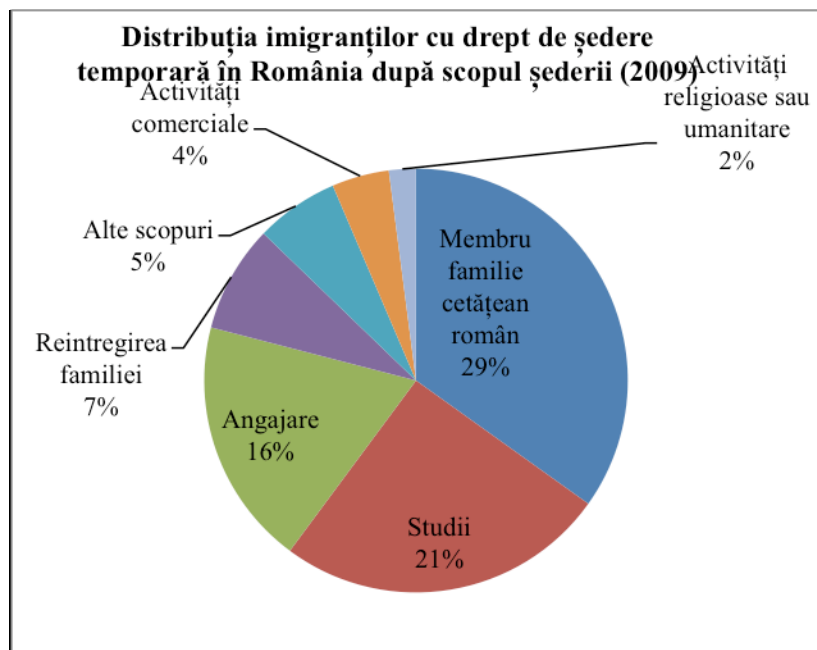
Sursa datelor: Oficiul Român pentru Imigrări

În primul semestru al lui 2009, aproape 60% din numărul total de cetățeni străini non-comunitari cu drept de ședere în România proveneau din trei țări: Moldova (28%), Turcia (17%) și China (14%). La nivel de regiuni, țările din Orientul Apropiat reprezintă principala sursă de imigrație spre România. Aproape unul din fiecare al treilea străin cu drept de ședere legală în România provine din această regiune.

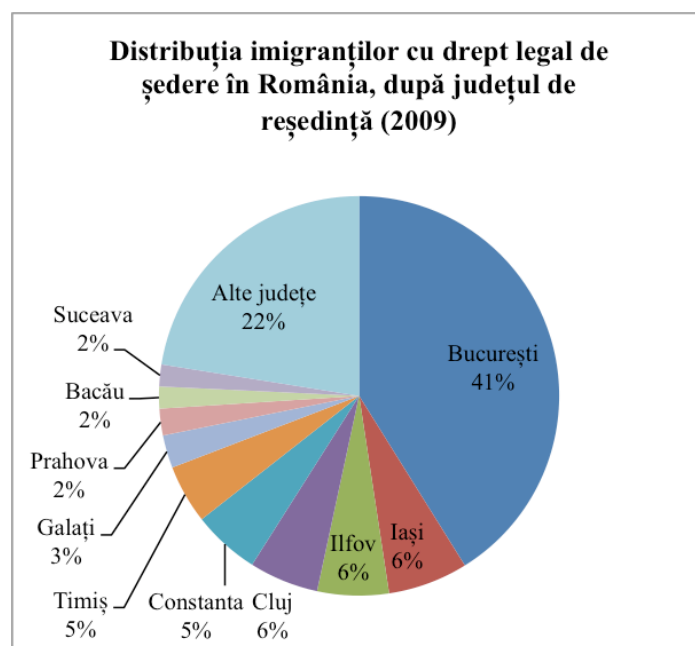
Sursa datelor: Oficiul Român pentru Imigrări, date raportate la 30.06. 2009

Jumătate din cetățenii țărilor terțe care au primit drept de ședere temporară în România în 2009 fie aveau un membru de familie cetățean român, fie au venit la studii în România. Angajarea în România a reprezentat scopul acordării de drept de ședere în cazul a doar 16% din cetățenii non-comunitari.

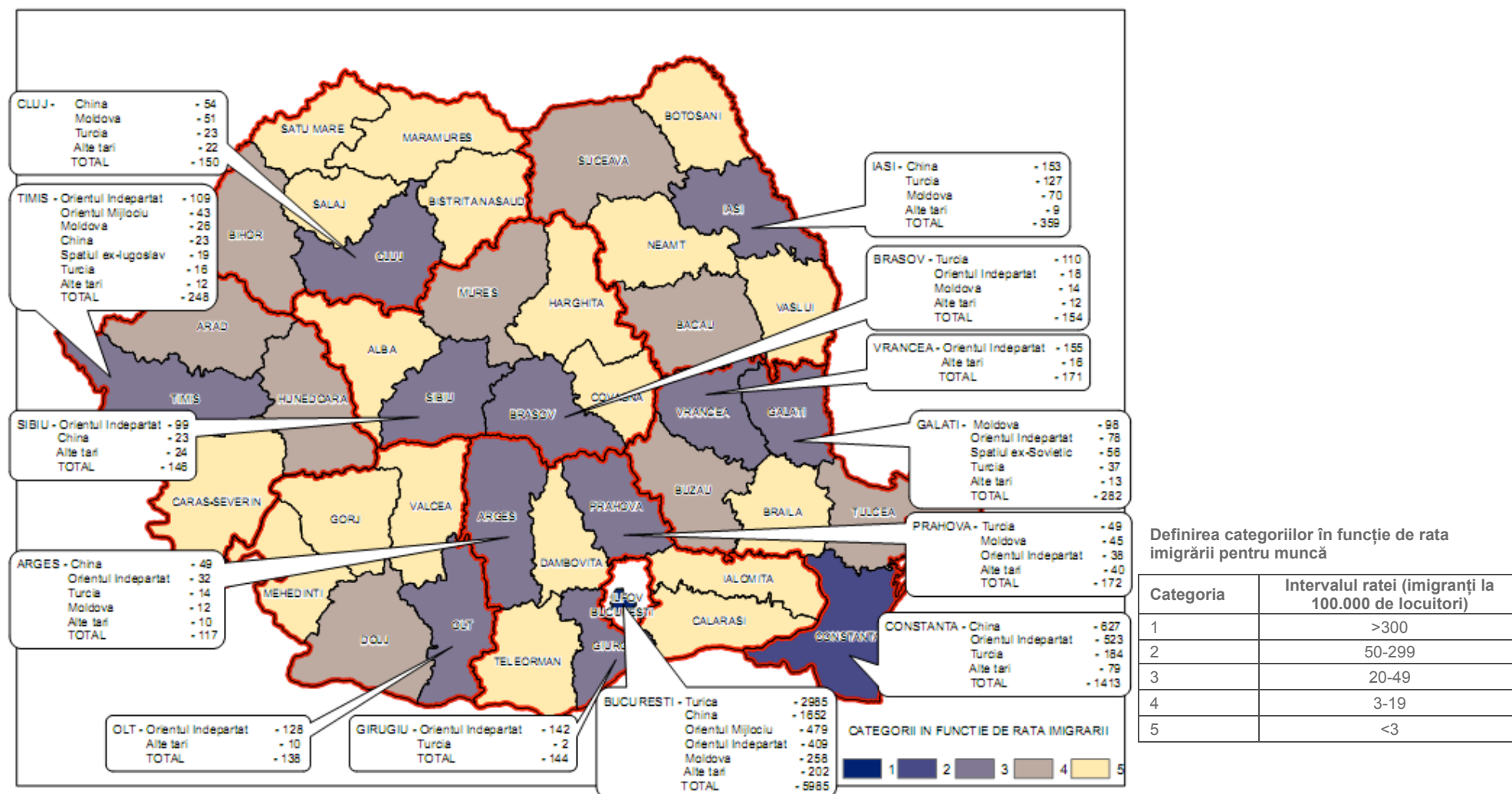
Sursa datelor: Oficiul Român pentru Imigrări

Imigrația este extrem de concentrată teritorial în România. 41% din totalul străinilor cu drept de ședere au reședința declarată în București, iar alți 33% au reședința în județele cu cele mai mari așezări urbane din România: Iași, Cluj, Constanța, Timiș, Galați, Prahova. 80% din imigranți sunt concentrați practic în București și alte 9 județe.

Sursa datelor: Oficiul Român pentru Imigrări, date raportate la 30.06. 2009

Figura 1. Imigrația pentru muncă în 2008 în funcție de județe și zonele de origine ale imigranților

În ce privește distribuția teritorială a imigranților pentru muncă din România, ea coincide în mare parte cu cea a imigranților pe ansamblu, Bucureștiul și județele puternic urbanizate concentrând cea mai mare parte a lucrătorilor străini. Bucureștiul înregistrează cea mai mare rată a imigrării pentru muncă, peste 300 de lucrători la 100 de mii de locuitori, urmat fiind de județul Constanța cu aproape 200 de lucrători străini la 100 de mii de locuitori. Cei mai mulți lucrători străini din București provin din Turcia și China, în timp ce în Constanța majoritatea provin din China sau alte țări din Orientul Îndepărtat. Lucrătorii turci din România sunt concentrați pe axa București-Ploiești-Brașov, în timp ce, în majoritatea celorlalte județe cu rate relativ ridicate de imigrație pentru muncă, sursele principale de imigranți sunt reprezentate de China și țările din Orientul Îndepărtat.

SURSE DE INFORMARE PRIVIND DREPTURILE, OBLIGAȚIILE ȘI OPORTUNITĂȚILE DE INTEGRARE ÎN ROMÂNIA

„Ce trebuie să fac pentru a sta legal în România?„, „Care sunt drepturile care mi le conferă viza?“, „Cum obțin autorizația de muncă?“, „Ce oportunități de a lucra în România am?“, „Ce drepturi am, ca angajat?“, „Cum pot studia sau cum îmi pot continua studiile?“, „Unde pot locui?“, sunt întrebări firești la care încearcă să obțină răspuns un străin venit în România. În mod evident, răspunsurile la astfel de întrebări sunt schițate încă dinainte de a ajunge aici, ca parte din strategia de viață a fiecărui migrant, depinzând de resursele comunicaționale și informaționale pe care le poate mobiliza în acest sens. Situațiile concrete de viață, interacțiunile din și cu țara de destinație, eventualele modificări ale planului inițial de migrație necesită adoptarea unor strategii adaptative, căutarea permanentă a răspunsurilor la astfel de întrebări. De unde le primesc? Cum obțin informațiile relevante soluționării problemelor pe care le întâmpină? - sunt întrebările ce structurează analiza din cadrul acestui capitol al studiului nostru. În centrul atenției sunt sursele de informare pe care imigranții le utilizează pentru a se adapta, integra în România.

Căutarea informațiilor relevante într-un anumit domeniu de interes antrenează mobilizarea capitalului relațional individual, familial și comunitar al migrantului, pe de o parte și interacțiunea cu instituții din România, pe de altă parte. Astfel, pentru a acoperi nevoia de informații sunt utilizate concomitent multiple surse de informare, la nivel informal și/sau oficial, a căror importanță depinde de domeniul în care se manifestă aceste nevoi. Practic, ca instanțe de integrare care oferă implicit suport informațional, se suprapun rețele sociale de tip etnic, religios, de rudenie, de prietenie, din care imigranțul face parte, diferitele forme de asociere ale imigranților, instituțiile diplomatice ale statelor de origine, instituții publice românești. Pornind de la datele calitative din focus-grupurile realizate cu imigranți și din interviurile semi-structurate realizate cu reprezentanți ai ambasadelor și ai instituțiilor relevante în sistemul de management al migrației vom încerca să conturăm o imagine sintetică asupra rolului principalelor instanțe implicate în procesul de integrare a străinilor. Accentul analizei noastre va cădea pe capacitatea acestora de a transmite informații privind obținerea permisului de rezidență, de muncă, accesul la servicii sanitare, educaționale, bancare, de locuire sau alte servicii ale administrației publice. Analiza este focalizată pe dimensiunea subiectivă, cea a percepțiilor individuale față de barierele sau dificultățile în legătură cu obținerea unor astfel de informații în termeni de accesibilitate, utilitate, costuri.

Rețelele sociale bazate pe rudenie și prietenie

Rețelele bazate pe rudenie și prietenie constituie pentru imigranți una dintre cele mai importante surse de informații, în toate domeniile de interes pentru ei. Aceste tipuri de rețele furnizează suportul pentru instalarea la destinație, pentru pătrunderea în noul mediu de imigrare și adaptarea la condițiile din țara de destinație.

Mari probleme legate de informare nu am avut datorită faptului că am avut o prietenă foarte bună de acasă care era studentă aici de 3 ani. Ea m-a ajutat, m-a cazat la ea pentru primele zile până am obținut cămin de la facultate și atunci am avut și ghid. Mi-a zis unde să merg să-mi fac permisul de ședere, de ce acte am nevoie, iar la facultate a fost secretariatul. Cam asta e,

datorită faptului că aveam pe cineva cunoscut mi-a fost de ajutor cu informații. (studentă, Moldova)

Ele funcționează concomitent și ca rețele implicate în actul de migrație, în sensul că, a avea un prieten sau o rudă aici crește probabilitatea ca un imigrant să alegă să vină în România, beneficiind de experiența acumulată de aceste persoane.

Un loc special pentru a rezolva problemele migranților nu există în România, asta e lipsa mare. Cel mai important e să fie cineva să te ajute. Eu dacă nu aveam unchi aici, nu veneam. Nu aveam curaj, nu aveam pentru ce să vin. (om de afaceri arab)

Dacă în perioada de început, imediat apropiată sosirii în România, nevoia de informații este acoperită în principal de rude sau prieteni cunoscuți în țara de origine, treptat crește importanța capitalului relațional acumulat la destinație, prin stabilirea unor noi relații sociale.

Dacă am nevoie de vreo informație, eu m-am adresat întotdeauna prietenilor. Asta s-a întâmplat după ceva timp după ce am ajuns în România, după ce ne-am împrietenit. Inițial am fost singur. (jurnalist, Siria)

Asociațiile etnice și religioase

Sunt mai puțin implicate în actul de migrație, oferind suport celor care ajung în România și caută o afiliere pe baza etniei sau religiei pe care o au, în special celor care nu au la destinație rude sau prieteni. În cazul anumitor religii – de exemplu, cea musulmană – lăcașele de rugăciune reprezintă puncte unde se întâlnesc persoane ce împărtășesc nu doar experiența de imigrant în România, ci și aceeași cultură.

Un străin când vine în România se duce și el la cei ca el. Aude că e e sirian, se duce la sirian, că e libanez, yemen, irakian... toate națiile. Un număr mare se îndreaptă către centrele islamice, lăcașele de rugăciuni și i se rezolvă problema până la urmă. Dacă un arab are o problemă sau are nevoie de o informație caută o moschee. (om de afaceri, Liban)

Asociațiile îndeplinesc deopotrivă rolul de rețea de comunicare și de suport. Pe lângă facilitarea comunicării între membrii comunității de origine, acestea oferă sprijin efectiv imigranților, prin implicarea în rezolvarea problemei locuinței și îndeplinirea procedurilor pentru obținerea unui statut legal.

Dacă ești o persoană de bună credință, acolo (n.n la asociații), aceste lucruri sunt foarte bine organizate. Acolo, un străin, dacă se află în situația de a nu avea un loc unde să doarmă pentru că nu are de muncă sau din alte motive, are posibilitatea să se înregistreze la anumite birouri unde să primească ajutor și, implicit, un loc unde să stea. (jurnalist, Siria)

Lucrul bun al tuturor acestor organizații este că funcționează ca punct de informare. Chiar ajută tinerii care vin pentru prima dată în România și care apelează la ei. Au un rol foarte mare. Eu una am avut mari probleme cu viza ca să o primesc și m-au ajutat foarte mult. (studentă, Moldova)

Ambasadele

Dincolo de menținerea raporturilor diplomatice dintre statul pe care îl reprezintă și România, promovarea relațiilor interstatuale, negocierea unor acorduri bilaterale privind drepturi și obligații, ambasadele constituie o sursă importantă de informații, reflectată în principal prin funcția de consiliere pe care o dețin în raport cu cetățenii statelor pe care le reprezintă. Rolul lor nu vizează în mod specific integrarea, ci asigurarea unei bune funcționări a cetățenilor străini în cadrul societății românești, prin soluționarea cererilor primite de la aceștia. Intervențiile ambasadelor vizează în principal soluționarea unor situații punctuale, de obicei în „cazuri limită”, atunci când imigranții întâmpină probleme cu autoritățile române și pe care aceștia nu le pot rezolva fără intervenția lor.

Secția Consulară a reacționat prompt la evenimente și incidente, a acordat în timp util informațiile necesare privind reglementările statului de reședință referitor la regimul străinilor, a primit în vizită conașionalii și a comunicat cu aceștia, i-a îndrumat și i-a consultat în legătură cu problemele pe care le au, precum și a înaintat demersuri în adresa autorităților statului de reședință, pentru soluționarea problemelor și cererilor îndreptățite ale conașionalilor noștri. (reprezentant Ambasada Moldova)

Pe lângă consilierea și îndrumarea pe care o oferă, ambasadele facilitează obținerea unor acte traduse, legalizate sau apostilate necesare în procedurile de obținere a permisului de ședere, a autorizației de muncă sau în recunoașterea unor drepturi sociale (exemplu, dreptul la pensie pentru cei care au desfășurat activități profesionale pe teritoriul mai multor state).

Acest mecanism de sprijinire e unul de nivel informativ pentru proceduri de stabilire a domiciliului sau obținerea permisului de muncă. Noi acordăm informații dacă sunt unele nelămuriri privind recunoașterea actelor sau alte probleme legate de cetățenii noștri. Colaborăm pe partea aceasta cu toate instituțiile din România, deși această colaborare are un rol limitat, informativ și de consiliere, pentru că suntem limitați în ceea ce privește implicarea în proceduri interne. Orice stat are reguli și proceduri interne referitoare la migrație, angajarea forței de muncă din străinătate, de obținerea și acordarea permiselor de ședere pe teritoriul său. Ca și în România, și în Ucraina sunt proceduri interne în care noi nu putem interveni în cea mai mare parte... decât sub forma consilierii și îndrumării cetățenilor noștri pe anumite probleme. (reprezentant Ambasada Ucraina)

Oficial nu avem programe speciale pentru ei. Dar dacă vin, cer ajutor, la noi ușa e deschisă pentru ei. Ii ajutăm că e omenește, nu că trebuie să-i ajutăm. (reprezentant Ambasada Irak)

Nu desfășurăm nici un program în acest scop, numai activitate consulară uzuală. Când suntem solicitați să le oferim sprijin, suntem bucuroși să o facem. (reprezentant Ambasada Azerbaijan)

Pentru a veni în sprijinul cetățenilor străini, în anumite cazuri, ambasadele chiar își depășesc rolul consultativ/informativ sau de facilitare în obținerea unor acte, oferind suport efectiv în probleme legate de locuire sau sănătate.

Din întâmplare, un student azer a fost cazat în cămin împreună cu alți trei studenți armeni. Azerbaijanul și Armenia au fost în conflict, e vorba de un război sângeros între cele două state, prin urmare studentul azer nu putea sta în cămin împreună cu cei trei armeni. A venit la ambasadă și a semnalat acest lucru. Ambasada a intervenit, luând legătura cu rectoratul universității, iar problema a fost rezolvată. (reprezentant Ambasada Azerbaijan)

Familia mea nu a avut nici o boală, dar altcineva, un prieten a fost la spital la urgență, pe strada Floreasca. Consulul din ambasadă l-a sunat pe medicul din spital, medicul mare, și i-a zis să primească un coreean să-l consulte și să-i facă radiografie. A fost tratat, a fost consultat și i-au făcut radiografie și n-a plătit. În acest caz niște echipamente coreene erau donate și relația dintre ambasada coreeană și spitalul acesta era bună și ne-a ajutat. (misionar, Coreea de Sud)

Un alt rol al ambasadelor este și de stabilire/menținere a relațiilor între membrii aceleiași comunități de origine, prin organizarea de întâlniri al căror scop este de socializare, inter-cunoaștere, dar și informativ, de discutare a unor experiențe legate de situații problematice întâmpinate în România.

Nu sunt mulți filipinezi în România, vreo 200. Noi organizăm pentru ei o dată pe lună o petrecere, la care lumea se mai întâlnește, mai discută, dacă are vreo problemă află cum și-o poate rezolva... întâlnirile acestea au și ele rolul lor, ajută pe cetățenii noștri să nu se mai simtă singuri, dar și să se integreze mai bine. (reprezentant Ambasada Filipine)

Centrele universitare

Pentru studenții străini care studiază în România, avizierul facultății este cea mai importantă sursă de informații privind obținerea actelor și intrarea în legalitate, deși uneori informațiile oferite nu sunt totdeauna actualizate sau corecte.

Trebuie afișat la facultate, pentru că noi, studenții străini, de acolo ne informăm, de la avizier secretariatul trece acolo. Dacă nu citești ce scrie acolo asta e ceva, e vina ta, dar dacă ceva nu e afișat acolo înseamnă că nu mă interesează. (student, Senegal)

Eu când am vrut să-mi fac dosarul pentru permisul de ședere, la secretariatul facultății era postată o listă cu toate casele de asigurări de sănătate, dar doar cu două avea contract Oficiul Român pentru Imigrări. Și dacă eu le luam la rând? (studentă, Moldova)

În cadrul anumitor universități, prin secretariate sau prin serviciul pentru străini din cadrul centrelor universitare sau diferite asociații ale studenților străini, se promovează un sistem de tip tutorial, prin care un student străin venit de mai mult timp în România ajută la instalare un student nou venit.

Într-adevăr, atunci când își pun scopul, din propria experiență [n.n. asociațiile] chiar ajută tinerii care vin pentru prima dată în România și care aplează la ei. De exemplu, Uniunea Studenților Basarabeni avea un program de voluntariat prin care cei din București sau din țară să-și lase datele de contact pe site și basarabeni veniți anul acesta la studii să-și aleagă persoana de la care să obțină informații. Personal am fost contactată de 2 persoane din Republica Moldova care mi-au zis „vin și eu în București, poți să-mi dai anumite detalii?”. Și eu le-am oferit. Adică punctul acesta de informare este ok. (studentă, Moldova)

Facultatea trebuie să știe când pleacă studentul și când ajunge, ca să trimită pe cineva de la serviciul social sau sunt studenți care se duc după studenți, la aeroport cu pancarta cu numele lui: „Hai vino cu noi, mergem la facultate. Eu de exemplu răspund de studenții africani. Când vine unul la studii sunt anunțat de serviciul social, îl preiau de la aeroport și încerc să-l ajut”. (student, Senegal)

Oficiul Român pentru Imigrări

Oficiul Român pentru Imigrări (ORI) este instituția care are în prezent atribuții directe în ce privește acordarea dreptului de ședere în România și aferent acestuia, a

dreptului de a munci pentru persoanele extracomunitare. În competența ORI intră și atribuții legate de integrarea străinilor care au dobândit drept de ședere în România și a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European. În această direcție, ORI desfășoară o serie de programe de integrare³:

- *cursuri de limbă română* la care imigranții pot avea acces gratuit pe baza unei cereri depuse la ORI sau la inspectoratul școlar;
- *orientare culturală*, program care se desfășoară în forma unui curs pe durata a trei luni. Cursul este realizat pe baza unei curricule și prezintă informații generale despre România (noțiuni privind Constituția României, geografie, istorie, specific tradițional românesc, sărbători) în scopul familiarizării străinilor cu tradițiile, obiceiurile și valorile culturale românești și pentru oferirea de informații practice privind societatea românească;
- *consiliere*, vizează îndrumarea străinilor care vin cu diferite probleme punctuale.

Cursurile de învățare a limbii române sunt organizate de Ministerul Educației și Cercetării în colaborare cu Oficiul Român pentru Imigrări, personalul din cadrul Departamentului Social al ORI (la București) și personalul din centrele de cazare pentru refugiați și azilanți aflate în București, Timișoara, Rădăuți, Galați și Șomcuta Mare (jud. Maramureș). Cursurile de limbă română rămân însă greu accesibile străinilor, în special lucrătorilor străini, principala cauză semnalată de reprezentantul ORI fiind cea a nesincronizării programului de lucru cu orarul de desfășurare al acestor cursuri.

O altă modalitate de susținere a integrării o constituie *parteneriatele* încheiate de ORI cu asociații ale comunităților de imigranți⁴. În prezent, ORI a încheiat astfel de parteneriate cu asociații ale comunității turce și ale celei chineze în România. În principal, parteneriatele vizează schimbul de informații prin care ORI trimite asociațiilor partenere buletine informative în care sunt prezentate aspecte de interes pentru comunitățile de străini (exemplu, modificări legislative și procedurale). În general, asociațiile comunităților de străini sunt direct interesate să încheie parteneriate cu ORI pentru că prin consilierea pe care o primesc, obțin sprijin la acordarea de drepturi (permise și autorizații).

Deși deține un rol important în domeniul integrării străinilor, această latură „prietenosă” a ORI este extrem de puțin cunoscută. De altfel, nici unul dintre participanții la studiul nostru nu a menționat vreuna dintre activitățile pe care ORI le desfășoară dincolo de acordarea drepturilor de ședere și muncă. ORI are, pentru imigranți, mai degrabă imaginea unei instituții închise, autoritare, bazată pe sancțiune și pedeapsă, decât a uneia de sprijin adresat beneficiarilor săi. Informațiile transmise (cel puțin pe site-ul oficial) vizează într-o mai mare măsură sancțiunile aplicabile în cazul nerespectării anumitor prevederi legale, decât drepturile, procedurile și oportunitățile de integrare.

Cetățenii care vin la noi cu greu găsesc informații despre toate procedurile, despre toate documentele necesare și toate obligațiile pe care le au față de statul român pentru a obține

³ Conform informațiilor oferite de reprezentantul Direcției Azil și Integrare, din cadrul Oficiului Român pentru imigranți

⁴ Idem1

permis de ședere, pentru a găsi un loc de muncă sau alte posibilități. Și, sincer presupun că și pentru mine e cam greu să găsec informații pe site-ul ORI, e foarte greu să te descurci, nu sunt acolo decât sancțiuni sau alte informații în caz de încălcare a prevederilor legale. În schimb, nu sunt informații legate de prezentarea oportunităților pentru străini care vin în scop de angajare, studii sau pentru alte motive în România. (reprezentant, Ambasada Ucrainei)

Lipsa informațiilor clare și complete în ceea ce privește procedurile și coordonarea ineficientă între diferite instituții în ceea ce privește transmiterea de informații constituie principalele obstacole pe care le întâmpină un străin în demersul de a obține un statut legal.

Avem momentan 250 de femei din Ucraina care sunt căsătorite cu cetățeni români... E greu să se integreze în societatea românească chiar din cauza lipsei informațiilor. Chiar soții lor, adică cetățenii români care garantează șederea și mijloacele de finanțare, nu știu nici ei care sunt toate procedurile legate de ședere, de obținere a cărții de rezidență. Ei spun că e greu cu autoritățile pentru că unii oferă informații care nu sunt confirmate de alte instituții. La ORI, de exemplu, se cere un document, la Poliția de Frontieră un alt document, deci sunt complicații la nivel de comunicare probabil, între instituții... Procedura e foarte complicată și din păcate nu există un ghid sau pagini informative pe site unde să scrie clar ce fel de documente sunt necesare pentru viza de student sau viza de muncă. Sunt prezentate informații în general, dar fiecare situație trebuie abordată în parte. (reprezentant, Ambasada Ucrainei)

Barierile de limbă constituie un obstacol important în obținerea informațiilor utile fiecărui caz în parte. Funcționarii care asigură relația cu publicul și interacționează în mod direct cu imigranții vorbesc în majoritatea cazurilor doar limba română, afișele și documentele de la avizier sunt elaborate în limba română, în cel mai bun caz putând fi găsite și în limba engleză.

Toata informația, inclusiv cea legată de documentele pe care trebuie să le pregătesc și să le aduc, este în limba română. Eu nu înțeleg nimic. Când am zis acest lucru, mi-au spus că n-au cum să mă ajute și să mă descurc de unul singur. Odată ieșit din clădire, cu lista în mână, am început să întreb trecătorii, inclusiv niște colegi de școală ce înseamnă fiecare dintre documente. (student, Azerbaijan)

Astăzi am făcut cunoștință cu un băiat din Rusia care era în aceeași situație ca mine, avea bursă de studiu, și mi-a zis că a fost la Oficiul Român pentru Imigrări și acolo nimeni nu vorbește engleza (student, Azerbaijan).

Pe lângă problema limbii, a fost invocată și atitudinea închisă, descurajatoare a personalului care ar trebui să furnizeze informații. Totuși, în opinia unora dintre imigranți atitudinea funcționarilor a cunoscut în timp o schimbare pozitivă.

Acolo este cea mai mare problemă la nivel informațional. Săracii imigranți, dacă noi basarabeni avem avantajul că noi cunoaștem limba română și putem să citim și să vedem ce ni se cere, ceilalți nu au această posibilitate, adică nici în limba engleză nu am văzut să fie scrise informațiile, sau dacă sunt, sunt în limba engleză și atât. Și vin săracii, mulți chinezi sau multe alte naționalități care nici măcar limba engleză nu o cunosc și nu există o persoană care să se ocupe de ei acolo, și astfel trebuie să angajeze un traducător personal care să vină cu ei. Persoanele care stau acolo nu cunosc o limbă de circulație internațională, și pe lângă toate acestea mai au și o atitudine care îți spune „ce cauți tu aici, de ce ai venit în România, de ce ai venit la studii, la muncă în România, chinezule?“, ceva de genul acesta. (cercetător, Moldova)

Situația s-a schimbat foarte mult în ceea ce privește Oficiul Român pentru Imigrări, acum te tratează cu respect, nu ca înainte, ca pe niște oi. (lucrător în industria hotelieră, Sierra Leone)

Lipsa personalului care ar putea asista imigranții în problemele lor complexe, abordând fiecare caz și situație în funcție de particularitățile sale, a fost identificată drept o lacună importantă în funcționarea instituției, dar și în capacitatea de a transmite informații și soluții adecvate. Aglomerația de la ghișee, presiunea de a rezolva rapid fiecare situație la care sunt supuși uneori funcționarii împiedică transmiterea unor informații utile, corespunzătoare situației în care se află solicitanții. Ca posibile soluții pentru a compensa aceste deficiențe sunt sugerate dezvoltarea serviciilor de programare prin internet și a sistemului de aplicație on-line.

Există o problemă legată de numărul de funcționari care se ocupă de imigranți. Sunt prea puțini pentru problemele pe care trebuie să le rezolve. (lucrător în industria hotelieră, Sierra Leone)

Cum funcționează orice instituție de stat care acordă anumite servicii, există proceduri care nu pot fi încălcate, nu pot fi abordate altfel decât cum sunt incluse în legislație. Pentru aceasta trebuie să existe o anumită procedură cât se poate de simplă pentru a-i ajuta pe cei care vin. Informativ în primul rând, pentru că așa se începe orice procedură, trebuie să ai informații, să începi cu pregătiri, cu actele necesare pentru anumit dosar. Pe urmă cu relația cu publicul pentru că atunci când ești la orice instituție trebuie să fii bine tratat. Sunt probleme legate de aglomerație, de numărul de solicitări foarte mare care nu poate fi procesat altfel decât este, decât cu programări, cu așteptări. Totuși... aceasta ține probabil de stat, mărirea numărului de funcționari la anumite instituții sau dezvoltarea anumitor servicii prin programarea pe internet sau chiar aplicarea pe internet. (reprezentant, ambasada Ucrainei)

Alte instituții publice

Dincolo de ORI, atât obținerea documentelor necesare șederii legale în România, cât și rezolvarea unor situații din viața cotidiană presupun interacțiunea cu alte instituții publice românești. În mare parte, aspectele deficitare sesizate în cazul ORI sunt transferabile tuturor instituțiilor la serviciile cărora un imigrant apelează:

- **Barierile de limbă**, consecință a faptului că personalul implicat în relațiile cu publicul, în majoritatea cazurilor, vorbește numai limba română și informațiile oferite la avizare nu sunt traduse în limbi de circulație internațională constituie un obstacol principal în comunicarea cu instituțiile publice.

Dacă nu știi să vorbesc decât în limba engleză... nimeni nu poate să mă ajute pe mine, ca să mă descurc trebuie să vorbesc limba română. (om de afaceri, Turcia)

Documentele care îi sunt necesare trebuie traduse și în celalalte limbi de circulație internațională, noi trebuie să ne plătim traducător... (om de afaceri, China)

Să ne dea lista cu documente și dacă mai avem nelămuriri să întrebăm la telefon și apoi să venim la funcționară și să primească dosarul. Așa este normal, dar nu lucrează așa. Nu ne da documentul tipărit, ci scrie pe o hârtie ce avem nevoie și nu putem să-l citim și întrebăm pe un român. (misionară, Coreea de Sud)

- **Lipsa de coerență** în furnizarea către beneficiari a informațiilor privind procedurile, hățșul administrativ în care este prins străinul este probabil cea mai importantă problemă și, de altfel, cea mai frecvent menționată. Soluțiile propuse susțin direcția unei mai bune coroborări a procedurilor și a sincronizării activităților instituțiilor implicate.

M-au trimis de la un birou la altul, de la o facultate, la alta. Și stai și aștepți, și întrebi și la un moment dat și se răspunde că trebuie să mergi în altă parte. Asta se întâmplă și dacă ești român, dacă ești din Arad sau Oradea, e același lucru. Și cetățenii români se plâng de același lucru. Și ei se simt destul de neputincioși. Diferența e că ei vorbesc românește. (lucrător în industria hotelieră, Sierra Leone)

Am ajuns în București noaptea, pe la ora 4, și am ajuns în Gara de Nord, ne-au lăsat acolo, și descurcați-vă. Nu știam nici unde era căminul, nici unde era liceul, am luat un taxi, ne-am plimbat prin tot Bucureștiul ca să găsim liceul ăla. Țin minte că am ajuns la liceu, după aia am venit la secretariat, că cică de ce ați venit aici că trebuia să mergeți la cămin? și iar plimbare. Bine, am mai întrebat de oameni ca să mă ajute ca să ajung la cămin, apoi la inspectorat, în fine au fost chestii și probleme administrative, mi-a luat mult și într-adevăr a fost stresant, mi-aduc aminte și acum. (student, Moldova)

Durata procedurii de obținere a cetățeniei este de 6 luni pentru că dosarul cuprinde foarte multe acte. După 6 luni ești contactat telefonic sau prin scrisoare și îți se cere să te prezenți, iar când te prezenți, îți se cer noi documente. Cred că este tipic românesc. Iar birourile, unde trebuie să te prezenți, de unde să iei sau să duci acte sunt în multe locuri, răspândite în tot Bucureștiul. (jurnalist, Siria)

- **Nesincronizarea instituțiilor implicate**, deficiențele de colaborare și comunicare în ceea ce privește demersul și termenele de elaborare și prezentare ale documentelor au consecințe importante asupra beneficiarilor. Amânările și tergiversările unor termene conduc la situații în care unele dintre actele necesare expiră până la eliberarea altora.

În România nu este ușor... Când te duci și depui actele îți dă un bon pe care scrie pe ce dată să vii, după o lună, în ce zi. Te duci după o lună și vezi că nu e gata, de ce a mai scris data acolo, să vii și să stai și să cauți. E oficial ar trebui să poți să ai încredere. Adică acest lucru ne arată că statul român nu este de încredere. Este greu să citim ce e scris de mână de către funcționar. (farmacist, Coreea de Sud)

Eu nu am mai putut pleca din România la un moment dat, deși trebuia, din cauza unor întârzieri. În mod normal, acest permis [n.n. permisul de ședere] se eliberează în două săptămâni. Ei sunt mai precauți și se asigură că o să fie ok din punct de vedere administrativ în timp de o lună. Am obținut permisul după încă două luni. Sunt niște întârzieri mari, care nu se explică în nici într-un fel. Explicațiile Serviciului erau că aceste permise nu se fac în România, se fac în Germania și probabil durează și că nu e vina lor. Ce poți să mai zici? (lucrător, Moldova)

Taxa pentru cerere viza e de 120 de euro, trebuie să schimb în lei și să plătesc la CEC, și când să ducem chitanța la Oficiul pentru Imigrare a zis că era 120 de euro, dar cursul de schimb nu e la fel astăzi ca ieri. A zis ca tariful e diferit și mi-a cerut încă 2 lei fiecare, în total 6 lei, suma era mică, nu era asta problema, dar trebuia să fac încă o procedură din nou. Și a trebuit să pierd timp din nou... (farmacist, Coreea de Sud)

Angajatorul trebuie să-ți elibereze un certificat fiscal care să ateste că angajatorul sau compania respectivă nu are datorii la plata impozitelor. Acest certificat este valabil doar o lună. În timpul acesta am mers după alte acte și a expirat respectivul certificat, a trebuit să fac altul. (lucrător, Moldova)

- **Variabilitatea informației primite în funcție de persoana care o oferă**, faptul că legea este înțeleasă și aplicată diferit de la un funcționar la altul reflectă lipsa unor informații clare, transparente privind procedurile.

Fiecare funcționar cere altceva. Și pentru viză a fost așa. Eu anul acesta nu am făcut declarație de naștere și de căsătorie și anul trecut am făcut, mi-a cerut. Și dânsul face și anul acesta. Foarte mult depinde de funcționar. (farmacist, Coreea de Sud)

- Nu în ultimul rând, apare **problema cunoașterii drepturilor** pe care le au persoanele străine cu drept de ședere legal în România **de către funcționarii din instituțiile publice** cu care interacționează. Integrarea imigranților depinde de cunoașterea acestor drepturi de ambele părți - instituții din țara de destinație și imigranți - iar situațiile în care aceste drepturi nu sunt cunoscute de funcționarii din instituțiile publice împing aceste persoane la excluziune socială.

Dacă mă adresez unei instituții, degeaba îmi știu eu drepturile, dacă ele nu-mi sunt cunoscute și foarte posibil voi fi tratat ca și cum nu știu nimic și nu am nici o informație. Iar funcționarul mă va ignora doar pentru că sunt străin și-mi va spune că ceea ce știu nu mi se aplică. Probabil mă va înșela și mă va trata de sus folosindu-se de puterea instituțională. Situația e și mai grea, mai ales că străinii nu prea vorbesc românește, iar funcționarii nu prea vorbesc altă limbă. (jurnalist, Siria)

TIPURI DE INFORMAȚII NECESARE

Străinii din România au o nevoie acută de informare. Percepția generală este că imigranții sunt prinși ca într-o capcană în hățișul administrativ și că în general trebuie să se descurce singuri.

Fiecare instituție fiecărui om îi dă o informație diferită. (student, Moldova)

În România informația e ascunsă de cei care o dețin. Trebuie să mă descurc singur. (student, Senegal)

Lipsa de informare generează o serie de probleme pe toate dimensiunile vieții, conducând în final la izolare și excluziune.

Cunosc niște străini care de-ndată ce au văzut niște polițiști au luat-o la fugă, credeau că veniseră să-i prindă pe ei. Asta pentru că nu-și știau drepturile. Nu știau că polițiștii patrulau ca să protejeze comunitatea. Probabil că nu aveau chiar toate documentele necesare, și se gândeau că poliția îi va aresta. De aceea străinii preferă să se ascundă, să se izoleze, pentru că le este teamă și nu știu cui să ceară informații. (jurnalist, Siria)

Discuțiile de grup și interviurile cu autorități au evidențiat probleme legate de comunicare și diseminarea informațiilor referitoare la o multitudine de aspecte: obținerea permisului de rezidență și a permisului de muncă, inserția pe piața muncii, accesul la serviciile medicale, educaționale, financiare, de locuire sau la alte servicii publice. În continuare sunt prezentate și analizate aceste nevoi de informare, pe domenii.

Dreptul de ședere

Informațiile privind permisul de ședere reprezintă în opinia tuturor resortisanților din țări terțe intervievați, tema cea mai importantă a ghidului, fiind dreptul fundamental prin care imigrantul are acces și din care decurg celelate drepturi pe parcursul șederii sale în România. Obținerea permisului de ședere este însă o experiență confuză și complicată pentru toți subiecții intervievați. Dificultățile identificate în cadrul discuțiilor de grup evidențiază lipsa de coerență a procedurilor ce trebuie urmărite pentru obținerea actelor necesare la dosar și multitudinea instituțiilor de la care trebuie procurate. Traseul obținerii actelor este unul sinuos și descurajant.

Problema nu sunt cei de la ghișeu, când depui dosarul. Dacă nu e complet, îl dau înapoi, dacă e complet îl primesc. Problema e să te duci până acolo, să vezi că ai lipsă un act, că s-a schimbat legea... Eu am avut permisul pe un an, anul pregătitor, pe urmă anul I am avut permis, pe urmă când treceam în anul II mi-au dat permis pentru 3 ani, că între timp s-a schimbat legea. Noroc că ne-a zis la facultate că s-a schimbat legea, că se depune acum permisul pentru toți anii de studii, de bursier. (student, Senegal)

Le-aș spune că procesul de a obține viza și toate actele este foarte dificil. Vor avea tot felul de probleme, ar trebui să fie destul de puternici și să aibă răbdare. Lucrurile se mișcă foarte greu. (farmacist, Coreea de Sud)

Învățarea limbii române

Dificultățile legate de limbă au fost menționate în toate discuțiile de grup și interviurile realizate. Deși desfășurarea activităților instituțiilor românești are loc aproape

exclusiv în limba română, accesul la oportunități de învățare a limbii române este scăzut. Cu excepția unor studenți care făcuseră anul pregătitor în România, nici unul dintre participanți nu știa de existența unor programe de învățare a limbii susținute și organizate de instituțiile statului român.

Chiar și referitor la anul pregătitor informațiile sunt lacunare. Există mai multe locații în țară în care se desfășoară programe de acest tip, însă acest fapt este mai puțin cunoscut de studenții străini.

Când am venit aici, am fost la Pitești pentru anul pregătitor, acolo a fost foarte greu pentru că acolo nimeni nu a văzut un negru sau o negresă. Cursurile acestea poți să le faci aici în București, în Pitești, la Iași... Dar eu n-am știut că pot să fac aici în București și făcut la Pitești. După aia am aflat că poți să faci unde vrei limba română, că nu contează. (studentă, Camerun)

Principalele aspecte problematice care limitează accesul la aceste cursuri au fost menționate și de reprezentantul ORI: neadaptarea orarului cursurilor la programul de lucru al imigranților sau la nevoile și specificul cultural al comunităților – exemplul comunității musulmane unde accesul femeilor la aceste cursuri (dacă se fac în prezența bărbaților) este restricționat.

Programul cursurilor de limbă română nu este adaptat la programul de lucru al străinilor. Uneori cursurile de limbă română se desfășoară în timpul programului de muncă, iar străinii nu mai pot beneficia de ele. În plus nu există nici manuale facile, adaptate nevoilor lor de învățare a limbii române (reprezentant ORI)

Cursurile de învățare a limbii au și problema neadaptării la nevoile comunităților de imigranți. De exemplu, femeile musulmane nu pot participa la cursuri pentru că le este interzis dacă grupul de cursanți nu este constituit exclusiv din femei. (reprezentant ORI)

Participarea pe piața muncii

Majoritatea participanților consideră că în România este destul de dificil pentru un străin să se angajeze. Datorită legislației, dar și datorită structurii pieței muncii mai rigide, găsirea unei slujbe cu acte în regulă după venirea în România este problematică. Locul de muncă trebuie contractat din țara de origine. Alternativa este munca la negru.

Cred că o persoană care pleacă de acasă trebuie să aibă scop. Dacă pleacă în scop de muncă, trebuie să se asigure că găsește de muncă de acolo, înainte să plece. Vii aici în România și nu te angajează nimeni, și pe urmă îți expiră viza, nu poți să faci prelungire de viză sau ceva. Nu poți să depui permis de ședere. Dacă plec din țara mea ca să vin în România, trebuie să fiu recomandat, să fiu sigur că vin fără probleme, muncesc, câștig bine, să-i ajut pe ai mei. Dacă nu, mai bine nu pleca. (student, Senegal)

Legea din România are reglementări foarte stricte cu privire la angajarea străinilor. Pe lângă calificările pe care trebuie să le dețină imigranțul pentru postul ocupat, există și problema cheltuielilor pe care le suportă angajatorul (legate de salarii și taxele aferente), considerabil mai ridicate față de cele pentru un angajat roman. Astfel, mulți dintre participanții la focus grupuri și-au arătat nemulțumirea față de condițiile stricte ale legislației, care descurajează angajatorul să încheie contract de muncă cu străini.

Angajatorii din România refuză să facă permis de muncă pentru cetățenii străini. Numai firmele mari pot face asta. În general se lucrează la negru. Legea zice că dacă angajezi un cetățean străin trebuie să dovedești că numai el a depus dosar ceilalți care au depus nu sunt buni. Că el a fost cel mai bun ca să-l angajezi. (student, Senegal)

Nimeni nu vrea să facă acte, carte de muncă din cauza banilor. Pentru un străin trebuie să plătească mai mult, salariu mai mare, taxe mai mari. Și nimeni nu vrea. Dacă vrei să muncești, muncești negru. (om de afaceri, Turcia)

Pentru angajator e foarte dificil să angajeze o persoană din țările terțe. Îți trebuie un dosar beton ca să zici de ce cetățeanul din statul terț e mai bun decât un cetățean al Uniunii Europene. (lucrător, Moldova)

În opinia subiecților, există însă și domenii - precum industria hotelieră, turism, servicii pentru străini - în care imigranții ar putea avea reale avantaje pe piața muncii. Există, prin urmare, o nevoie de informare și la acest nivel. Care sunt oportunitățile de muncă pentru străini în România? În care dintre sectoare aceștia dețin avantaje competitive pe piața muncii?

Într-un hotel, chiar dacă nu știu limba română, eu nu pot să muncesc? Ai și avantaje ca străin, dacă știi limba engleză sau franceza foarte bine... și puțin limba română. (student, Azerbaijan)

În același context a fost des menționată și problema dreptului de muncă pentru studenți. Studenții au drept de muncă parțial, în România, dar nici unul dintre subiecții vizați nu știa acest lucru. Mai mult, și-au exprimat explicit nemulțumirea față de faptul că legislația nu le permite să lucreze. Costul vieții a fost apreciat ca fiind unul ridicat, pe care cu greu îl poți acoperi din burse, dacă există, sau din banii primiți de la părinți, din țara de origine.

În toate țările studenții lucrează, numai în România nu, ce putem face să schimbăm situația? (misionar, Nigeria)

Eu aș vrea să lucrez, de unde bani, aici totul e foarte scump. E imposibil să te descurci cu ce îți se asigură. De aceea mulți lucrează la negru. Eu m-aș duce să lucrez și la negru, dar le e frică să mă angajeze, că sunt negresă și imediat se prind ceilalți. De ce nu mă lasă să muncesc? (studentă, Camerun)

Ca în toate domeniile investigate, problema actelor a fost amplu dezbătută. Procedurile de angajare au fost aspru criticate, fiind considerate complicate și descurajante.

M-am angajat, mă simt foarte bine aici deși au fost foarte multe probleme, cred că nu vreau să mai trec prin aceeași procedură cu angajarea: cu teancul de acte pe care trebuie să le ai, cu acte pe care să le legalizezi, supralegalizări, interviuri, interviu ORI. (lucrător, Moldova)

În privința drepturilor sociale există multiple neajunsuri și situații în care imigrantul se poate afla și acestea fiind acoperite de lege într-un mod defectuos. De exemplu, deși un străin care lucrează în România contribuie la sistemul de asigurări sociale, dacă își pierde locul de muncă își pierde în scurt timp și dreptul de ședere, fiind obligat să părăsească într-un final România dacă nu reușește să-și găsească de muncă sau să aibă la îndemână alte soluții salvatoare. Rezultă astfel că imigrantul nu mai poate

beneficia de formele de protecție socială (ajutor de șomaj) pe care ar fi îndreptățit să le primească. În opinia autorităților și liderilor sindicali intervievați, informațiile de acest tip sunt puțin cunoscute și ar fi indicat să fie cuprinse în ghid.

Ar trebui să știe despre ajutorul social – în ce situație se acordă, cine poate beneficia, despre dreptul la pensie, cum este reglementat în funcție de țara de origine și de acordurile României cu alte state, despre dreptul la concediu... (reprezentant ORI)

Există așadar o nevoie de informații privind cadrul juridic al relațiilor de muncă, privind drepturile și obligațiile, locurile unde se pot adresa pentru a cere informații, sprijin și reprezentare.

Ei nu știu ce să facă dacă e un accident de muncă sau dacă nu au primit salariul. Stau și așteaptă înnebuniți până crapă de foame. (lider sindical)

Ar trebui să deschidă ochii foarte mari la contractul individual de muncă. Chiar dacă înțelege cineva un pic românește nu este obligatoriu să înțeleagă contractul individual de muncă. Să solicite asistență. Să vină la syndicate, noi îi putem ajuta. (lider sindical)

De asemenea, interviurile indică o slabă informare cu privire la drepturile imigrantului în cazul unor accidente de muncă.

Sunt necesare și informații referitoare la ce se întâmplă dacă un străin suferă un accident de muncă și astfel rămâne cu dizabilități care îi reduc capacitatea de muncă. E obligat angajatorul să-i plătească vreo compensație sau i-o plătește statul roman? (lucrător în industria hotelieră, Sierra Leone)

Aproape nici unul dintre subiecții participanți la discuții nu a știut că există un salariu minim pentru angajați și care ar fi nivelul lui. Nevoia de informare punctuală pe probleme legate de dreptul de muncă este ridicată. Relația cu sindicatele este în acest sens foarte importantă. În prezent, afilierea sindicală a lucrătorilor străini reprezintă mai degrabă un deziderat exprimat în special de liderii organizațiilor sindicale din România decât un drept la care imigranții recurg în scopul apărării intereselor profesionale, economice și sociale. Studiile privind condițiile de muncă ale lucrătorilor străini⁵ indică faptul că cel mai adesea, lucrătorii străini încearcă să-și creeze propriile forme de reprezentare prin care încearcă să-și facă auzite cererile și să-și apere drepturile în fața angajatorilor.

În condițiile unei slabe afilieri la organismele sindicale din România, acestea nu constituie o sursă de informații de care să poată beneficia lucrătorii străini, deși există preocupări ale sindicatelor în acest sens. Reprezentanți ai sindicatelor consultate în cadrul cercetării - Blocul Național Sindical sau Federația Sindicatelor Familia "Anghel Saligny" - au arătat că au elaborat în trecut materiale informative care au vizat drepturile lucrătorilor străini în România și chiar platforme informative pe internet.

Dezvoltarea unei afaceri

⁵ „Imigrant în România: perspective și riscuri” (Fundatia Soros, 2008), „Vorbește cu noi! Studiu privind condițiile de muncă ale lucrătorilor străini” (Fundatia ARCA FRRM și Fundatia Soros, 2009)

Imigranții care au afaceri în România și care au fost intervievați în studiul de față au menționat numeroase probleme legate de legislația în domeniu, apreciată ca fiind foarte complicată, birocrăția sistemului și anumite practici informale ale funcționarilor. Neînțelegerea tuturor legilor, informațiile lacunare pe care le dețin și mai ales frica de a nu fi expulzați face ca oamenii de afaceri străini să se simtă mai vulnerabili, deși, chiar conform propriilor declarații, aceleași probleme le au și afaceriștii români.

Se întâmplă și la români, nu numai la noi. Dar ei știu că noi suntem străini și că nu știm legile, regulile. Știu că noi suntem aici ca să facem bani, ca să facem afaceri. Că nu putem să închidem magazinele și să plecăm dacă nu ne mai merge, cum pot face românii. Știu că pâinea asta este și nu ne putem întoarce în țara noastră și suntem obligați să plătim toate amenzile pe care ni le dau, că nu avem ce face. (om de afaceri, Liban)

Nevoia de informare a oamenilor de afaceri străini este ridicată. Inerția și răspunsurile oferite de instituții, dificultățile administrative, multitudinea actelor conduc uneori la amânări pe termen lung în rezolvarea problemei. Au fost menționate cazuri în care, pentru anumite afaceri, a trebuit să treacă o lungă perioadă de timp și au fost necesare multe eforturi pentru a deschide o afacere sau ca aceasta să fie recunoscută în România.

Nu știu dacă ați auzit că fac dispensar în zona Ghencea, că el e doctor și soția e doctor. Ca să primească dreptul să lucreze în România, deși are experiență 20 de ani în America - și acolo a făcut același lucru cum vroia să facă și aici, să deschidă un dispensar și aici să ajute - a făcut toate cererile prin avocat și a durat 7 ani jumate, ceva nu era bine, ceva refăcea din nou, și din nou o lua de la capăt... și după 7 ani a primit. Si acum, după 7 ani jumate a reușit. (misionar, Coreea de Sud)

Să mă îndrume cum să fac un plan de afaceri dacă se poate, cine poate să mă ajute... lucruri generale. Ce drepturi avem fără să mergem la avocat. (om de afaceri, Yemen)

Servicii educaționale

Programele de studii pentru străini din România au fost apreciate, dar considerate costisivoare dacă nu sunt suținute prin bursă.

Cine vine să studieze trebuie să știe că studiile în România sunt foarte scumpe. Dacă nu iei bursă și nu ai bani de-ajuns, mai bine să rămână acasă. Că dacă vii aici nimeni nu o să te ajute pentru că banii nu se dau așa simplu și nu găsec de muncă. (student, Senegal)

Toți imigranții care au participat la discuțiile de grup au admis că cel puțin la nivel de principii, cât și la nivelul practicilor la modul general, nu pot fi menționate cazuri de discriminare.

Copilul meu merge la o școală unde este singurul diferit, și atunci este tratat diferit de ceilalți copii. Copiii îi spun că e negru. Și eu i-am spus - tată, dar tu ești negru, nu ți-au spus nimic. Știu că aceste lucruri se întâmplă în orice țară, nu trebuie să-i dai importanță. Copiii sunt copii. Ar fi fost o problemă dacă mă duceam să-mi înscriu copilul la școală și nu ar fi fost acceptat. De-abia atunci aș fi început să-mi fac griji, dar acest lucru nu s-a întâmplat. Eu sunt mulțumit de școală la care este copilul meu. (lucrător în industria hotelieră, Sierra Leone)

Lipsa de informații și obstacole în accesarea informației relevante le regăsim la toate nivelurile. Au fost semnalate probleme de ordin administrativ, cum sunt de exemplu dificultățile întâmpinate de un imigrant în obținerea unui loc în cămin.

Când am venit eu aici a trebuit să vorbesc singură cu persoanele de la cămin ca să-mi asigure căminul. Că, cică ei nu aveau timp să meargă și trebuia să rezolv singură. Și am avut probleme și cu căminul cam o săptămână, noroc că aveam pe cineva cunoscut în București. Eu știam măcar limba română, mă întreb cât de greu o fi pentru un străin care nu vorbește româna să se descurce cu căminul și în general cu facultatea? (studentă, Moldova)

Pentru imigranții studenți doctoranzi, care nu mai beneficiază de cămin sau alte facilități prin lege, este foarte dificil să se descurce. Nu există servicii de consiliere, nu sunt îndrumați către alte posibilități de cazare sau de muncă.

Aceasta este o problemă la doctorat pentru că la studiile de zi se asigură cămin. Stăteam cu bagajul lângă mine și nu știam ce să fac. După 2 ore de stat în parcul Izvor m-am dus la hotel, iar hotelul este foarte scump și toți banii dați de părinți s-au dus. A trebuit să apelez la cunoștințe ca ei să mă ajute și atunci m-au găzduit ei până am reușit să găsesc un loc unde să stau. Adică singura soluție este să te descurci pe cont propriu pentru că instituțiile statului român nu te ajută cu nimic. (cercetător, Moldova)

Nesincronizarea instituțiilor alături de lipsa unor proceduri coordonate și o concordantă în privința actelor necesare ca soluție pentru obținerea anumitor drepturi conduce la apariția unui cerc vicios. Exemplul câtorva studenți din Ucraina este elocvent. În lipsa unui document care trebuia obținut în Ucraina, nu pot obține permisul de ședere. Pentru procurarea aceluia act ar trebui să se deplaseze în Ucraina, lucru în fond imposibil pentru că în felul acesta și-ar pierde viza (pentru o singură intrare în România). Astfel, hățișul administrativ face ca studenții să rămână blocați în România fără acel act, în același timp în lipsa lui fiind în pericol a fi trimiși înapoi în Ucraina.

Informațiile oferite nu sunt complete. De exemplu, noi, la începutul fiecărui an universitar avem între 20-25 de solicitări de la studenți care au venit deja în România pentru studii, au obținut viza și sunt în stadiul de obținere a permisului de ședere, având deja depus dosarul. Ulterior se constată că le lipsesc unele documente din Ucraina, însă ei nu mai au cum să meargă în Ucraina pentru că viza cu care au venit le acordă o singură intrare. Cred că acesta este un exemplu pertinent despre modul în care lipsa de informații blochează un anumit proces și creează probleme pentru studenți. (reprezentant Ambasada Ucrainei)

Servicii de sănătate

Asigurarea de sănătate a fost menționată de majoritatea imigranților participanți la discuțiile de grup că reprezintă un drept despre care nu au prea multe informații sau despre care nu sunt informați. Deși au acest drept sau plătesc pentru accesul la serviciile de asigurare de sănătate, imigranții află de aceste beneficii după o perioadă îndelungată de ședere în România.

Eu plăteam asigurare de sănătate ca să obțin viza, dar nu știam că am dreptul la spital, la medicamente, la medic de familie. Când am fost la un moment dat la medic de familie pentru soția mea, pentru copil, m-a întrebat: tu ai medic de familie? Zic: nu am. Și m-a întrebat dacă plătesc asigurare și am zis că da. Și mi-a zis să aduc asigurarea că am drept la medic de familie.

Apoi am aflat că dacă mă duc la spital cu asigurarea aia pot să folosesc și dreptul de spital. Eu plăteam tot ce e aici, ca să fie în regulă, dar nu știam pentru ce... și sunt sigur că sunt multe drepturi pe care eu nu le știu. (om de afaceri, Siria)

Chiar și cei care aveau ceva informații despre asigurarea de sănătate și beneficiau de ea s-au confruntat ulterior cu anumite dificultăți. De exemplu, pentru imigranții studenți, odată cu împlinirea vârstei de 26 de ani asigurarea de sănătate nu mai funcționează automat. Acești imigranți este necesar să parcurgă un proces de refacere a actelor urmând ca apoi să depună un nou dosar cu documente pentru a beneficia în continuare de asigurare de sănătate.

Nimeni nu mi-a zis că dacă ai 26 de ani cu bursa nu mai ai asigurare medicală și oricum nimeni nu mi-a zis nici înainte niciodată că am asigurare medicală. (student, Senegal)

În 2008, când m-am reîntors, aveam deja 26 de ani și acest lucru presupune mai multe lucruri birocratice, intrasem într-un cerc vicios, aveam nevoie de asigurare medicală aici în București pe care nu o puteam obține nicicum, trebuia să mă înscriu la un medic de familie. Pentru a mă înscrie la un medic de familie aveam nevoie de un CNP, Casa de Asigurări de Sănătate nu mi-a spus că acel CNP mi s-a dat la prima intrare în România și se păstrează pe toată durata vieții deja. Nici cei de la Oficiul pentru Imigrări nu mi-au adus la cunoștință acest lucru, intrasem așa într-un cerc vicios, trei luni de zile am cutreierat Bucureștiul ca să mă înscriu la un medic de familie. (cercetător, Moldova)

Chiar în cazul în care străinul cunoaște faptul că beneficiază de asigurare de sănătate, nu știe mai departe care sunt procedurile pe care ar trebui să le urmeze ca să beneficieze de acest drept. Traseul medic de familie – consultație la specialist – spital este pentru majoritatea imigranților o necunoscută.

Multe nu le faci pentru că nu știi. Dar eu așa sunt, mă interesează tot. Întâi se face dosar la medicul de familie din facultate unde te-ai înscris, că fiecare facultate are medic de familie. Și dacă te duci acolo, nu contează ce nație ești. Străin sau roman, te trimite acolo unde este specialist. Eu de exemplu am avut boli de gât, s-a făcut infecție mare și m-au trimis la boli infecțioase de la Colentina. M-au spitalizat 5 zile acolo. (student, Senegal)

E important să știe dacă are dreptul să meargă la spital, să vadă un doctor de familie... (reprezentant Ambasada Irak)

Ar mai fi și spitalele unde studenții ar putea să-și facă medic de familie sau policlinică. (student, Moldova)

Ar trebui să cunoască serviciile medicale la care au acces gratuit, 2-3 centre medicale unde pot avea acces imigranți, nu neapărat gratuit, dar la prețuri mai mici. Ar mai trebui să știe ce-i cu asigurarea medicală, unde se face, ce acoperă ea. (reprezentant Ambasada Azerbaijan)

Servicii financiare

Relația cu băncile este cea mai puțin problematică, iar satisfacția față de serviciile financiare este ridicată. Nu fost specificate probleme sau nevoi de informații neacoperite.

Ca să deschizi conturi e ușor pentru că cer doar adeverința de facultate peste tot sau carnet de student cu pașaport. (student, Senegal)

La bancă e singurul loc în care nu am avut probleme. Cum să nu îți ofere toate informațiile, că doar e în interesul lor. Acolo toată lumea vorbește engleză, au hârtii în engleză, nu ai cum să nu te descurci. (om de afaceri, Liban)

Servicii de locuire

Majoritatea imigranților din state terțe care vin în România au, cel puțin pentru început, problema locuinței rezolvată întrucât pentru acordarea vizei trebuie să prezinte o dovadă că au unde să stea. Pentru cei care vin cu contract de muncă, angajatorii le pot facilita accesul la o locuință. Pentru studenții străini există posibilitatea cazării la cămin, o alternativă mai ieftină, mai sigură și care facilitează integrarea.

La cămin ai multe avantaje: plătești mai ieftin, ai asigurare prin jur că toată lumea te cunoaște, că ai cursuri împreună, înveți și limba mai bine. Dacă ești cu colegii de grupă în jur ai mai multă asigurare acolo. Deci pentru cazul studentului străin ar trebui să spunei că l-aș sfătui să stea în cămin pentru că se integrează mai bine cu colegii lui și e mai protejat. (student, Senegal)

Închirierea unei locuințe nu este problematică, dacă există resurse materiale. Imigranții se pot adresa agențiilor imobiliare sau pot urmări anunțurile din ziar. În urma discuțiilor de grup nu au fost semnalate probleme specifice de informare referitoare la acest aspect. De remarcat că a fost subliniat în toate dezbaterile costul ridicat al locuirii în România.

Cineva care vine dintr-o altă țară ar trebui să știe cât costă să îți iei o locuință aici. Ar trebui să știe că lucrurile sunt destul de scumpe aici. Așa că ar trebui să-și umple buzunarele când vin încoace. Fără bani nu poți supraviețui aici. Acesta este adevărul. (misionară, Nigeria)

Era mai ieftin înainte, unii oameni de afaceri își puteau cumpăra chiar apartamentul. Acum e foarte scump, cei mai mulți stăm în chirie. Oricum trebuie o locuință neapărat pentru viză, pentru cerere, fie prin chirie, fie prin cumpărare. Iar pentru asta îți trebuie bani, că alte soluții pentru un străin nu există. (farmacist, Coreea de Sud)

Are nevoie de bani. Acesta e primul lucru de care trebuie să se preocupe, dacă nu ai bani, nu ai nici unde să stai. Poți închiria o locuință pe baza anunțului din ziar. (om de afaceri, Turcia)

În principiu, legislația oferă pentru străinii care au permis de ședere permanentă dreptul la o locuință socială. Acest lucru este foarte puțin cunoscut. Chiar și cei care cunosc că străinii au dreptul la servicii de asistență și protecție socială care presupun și soluții de locuire temporară, apreciază că alternativa unor locuințe sociale sau a unor adăposturi pentru imigranți în România este practic inexistentă.

În alte țări, Germania, Italia, Anglia există locuințe sociale și adăposturi unde străinii pot sta să doarmă peste noapte. În România nu există așa ceva. Sau există organizații religioase care îți oferă un ajutor temporar, 2-3 zile. (jurnalist, Siria)

Servicii de transport

Nevoia de informare a unui imigrant din țări terțe începe încă din momentul trecerii frontierei și din locul prin care intră în România. În toate interviurile cu străini, problema transportului a fost considerată de primă importanță. Pe aeroport, în gări nu există informații afișate care să le orienteze drumul către instituțiile spre care trebuie să se îndrepte, nu există puncte de informare unde se pot adresa cu întrebările pe care le au. Informațiile despre rutele de transport public sau orarul acestora sunt inaccesibile în limba engleză și lacunare în limba română. Serviciile de taximetrie nu reprezintă o alternativă de încredere în opinia străinilor intervievați, chiar din contră, mai ales dacă ești străin și nou sosit în România. În multe cazuri, prețul solicitat unui străin pentru serviciile de transport taxi este mult mai ridicat decât cel real. Problema taxiurilor din gări și aeroporturi nu este însă numai problema României, fiind o problemă comună a multora dintre țările est-europene. În aceste condiții, o bună informare a imigranților referitor la transportul public devine esențială.

Ajunși aici ca student, ajunși la aeroport, nu ai unde să te duci. Iei un taxi și dai 100 de euro. Nu se poate să fim lăsați așa. Taximetristul să te aducă în orice hotel, cu riscul să fii agresat, că nu știi limba, furat, sunt multe probleme... (student, Senegal)

Pentru un străin nou sosit situația este foarte dificilă, pentru că nu știe pe nimeni. Nu are prea multe informații despre București, de exemplu, și despre România, decât ce a citit pe internet. Foarte utilă mi-a fost informația pe care am găsit-o pe internet despre mijloacele de transport în comun și despre ce ar trebui să am în vedere când iau un taxi. Dar informațiile acestea le-am căutat și le-am obținut de unul singur. (student, Azerbaidjan)

Fiind o categorie specială, studenții care vin cu burse ale statului român ar putea beneficia de servicii de acompaniere încă de la punctele de intrare în țară. Anumite asociații studențești (de exemplu cele de moldoveni sau Liga studenților) au dezvoltat astfel de practici pentru străini. A fost sugerată includerea în ghid a unor site-uri sau forumuri de discuții ale asociațiilor studențești pentru contacte înainte de venirea în țară.

Pe mine au venit și m-au luat de la gară de la asociație... și mi-au explicat unde trebuie să mă duc, ce trebuie să fac. A fost mult mai ușor pentru mine că mi-au explicat încă de la început ce am de făcut. (studentă, Republica Moldova)

Despre români și cultura românească

Percepțiile străinilor despre români sunt la nivel general pozitive. Au încredere în români, nu au fost ridicate probleme legate de securitatea personală. România pare să fie în opinia imigranților o țară în care te simți în siguranță, în care nu există conflicte sociale.

Oricâte s-ar zice de România, că românii agrează sau ceva, dar nimeni, niciodată nu m-a agresat în cămin sau în campus, niciodată. Colegii sunt foarte amabili. (student, Senegal)

Le-aș zice că ceea ce este bine în România este că încă e pace, pace socială, în sensul că... nu se omoară lumea pe stradă și poți să mergi oriunde la orice oră a zilei. (misionar, Nigeria)

Pe de altă parte, interacțiunea directă a străinilor cu românii tinde mai degrabă să infirme stereotipul românului ospitalier, deschis, cald. A fost menționat faptul că puțini cetățeni români dau indicații pe stradă sau oferă ajutorul în situații punctuale. Răspunsul la majoritatea întrebărilor puse de un străin este “nu știu, mai întrebați”, iar informațiile pe care le oferă sunt adesea incorecte.

Dacă pui o întrebare, bucureșteanul este foarte amabil cu noi pentru că îl întrebăm în română, căci altfel pentru un străin e greu să obțină un răspuns. Și chiar dacă îți dă o indicație, nu înseamnă că trebuie să-l și crezi. Dacă îți spune că o instituție se află într-o direcție, atunci este bine să întrebți o a doua persoană și chiar să nu mai mergi în direcția indicată. (studentă, Moldova)

Deși la nivel declarativ românii sunt evaluați pozitiv, discuțiile de grup au pus în evidență opinii latente opuse: românii au o atitudine reticentă față de străini, o lipsă de deschidere. În realitate, atitudinea românilor față de străinii de altă rasă în special este evaluată ca fiind una mai degrabă închisă, stereotipă și chiar discriminatorie.

Dacă am un accident pe stradă, mă împiedic și cad, oameni trec pe lângă mine, râd și sunt așa bucueroși. Nu înțeleg ce mentalitate au, ce gândesc ei. Pentru noi nu e chiar așa bine, și noi și chinezii, noi am venit din țările noastre că erau comuniste și am simpatizat cu românii și credeam că și ei o să simpatizeze cu noi. (misionar, Coreea)

În același timp străinii au furnizat și explicații pentru lipsa de deschidere a românilor: sunt puțini imigranți, iar oamenii nu sunt obișnuiți cu ei.

Când am fost în anul pregătitor la Pitești, acolo nu mai văzuseră un negru în viața lor! A fost greu, nu e chiar ușor să fii negru în România. Probabil că pentru studenții de culoare care vor veni de acum înainte, va fi mai simplu, că acum lumea va începe să se obișnuiască cu noi. (studentă, Camerun)

Nu doar românii au o atitudine rezervată față de străini. Mulți imigranți, mai ales cei din culturi foarte diferite de cea românească, tind să se izoleze, să trăiască în comunități închise, ajungând să aibă probleme de integrare.

Sunt veniți de 10-15 ani cu familiile și încă nu știu să vorbească românește. Nu e normal. În plus e important să discutăm sau să ne gândim la situația soțiilor care sunt izolate în casă din cauza culturii musulmane. Și astfel, străinii în loc să se integreze, mai mult se izolează și își fac o părere greșită despre români. Încep să vadă numai aspectele negative. (jurnalist, Siria)

Un factor explicativ important pentru aceasta situație este lipsa de informații, lipsa de cunoaștere a semnificației sociale a unor comportamente, practici, obiceiuri care pot fi valorizate diferit de cultura naționalilor și cultura imigrantă. Atitudinea față de consumul de alcool, de exemplu, poate fi complet opusă: este valorizat negativ în culturile musulmane și pozitiv în cultura românească, având rol de socializare.

În cultura mea să consum băuturi alcoolice e inacceptabil, aici este un mod de a petrece cu prietenii. Ca străin trebuie să învăț toate acestea, pentru a le respecta, evident întâi trebuie să le știu. Mai ales pentru că eu străin am venit la voi și atunci trebuie să respect regulile voastre. (jurnalist, Siria)

Nevoia de informare și acomodare cu valorile fiecărei culturi se resimte de fapt de ambele părți. Pe lângă faptul că imigranții ar trebui să cunoască obiceiurile și credințele românilor, și românii ar trebui să cunoască și să respecte cultura și istoria imigranților. În acest mod, fiecare dintre părți, imigranții și cetățenii români ar învăța unii de la ceilalți și ar construi împreună o societate mai tolerantă, incluzivă și diversă. Totuși, diferențele culturale, dacă nu sunt cunoscute, înțelese și respectate pot conduce la consecințe dramatice.

Din întâmplare, un student azer a fost cazat în cămin împreună cu alți trei studenți armeni. Azerbaijanul și Armenia au fost în război, prin urmare studentul azer nu putea sta în cămin împreună cu cei trei armeni. Există un exemplu tragic dintr-o altă țară est-europeană unde au fost cazați împreună studenți azeri și armeni, iar unul dintre studenții azeri a fost ucis. (reprezentant Ambasada Azerbaijan)

CONȚINUTUL GHIDULUI INFORMATIV ȘI DISEMINARE

Analiza anterioară a nevoilor de informare ale imigranților în România privind drepturile, obligațiile și oportunitățile lor de integrare în societatea românească pe fiecare dintre domeniile abordate - șederea în România, acces și participare pe piața muncii, acces la servicii educaționale, acces la servicii de locuire, financiare, acces la servicii medicale și alte servicii oferite de administrația publică, învățarea limbii române și orientarea culturală - evidențiază direcțiile și liniile generale pe care ar trebui să le urmărească elaborarea ghidului.

- ***Abordarea generală trebuie să fie una punctuală, specifică, în funcție de scopul șederii imigrantului în România, orientată pe domenii și să ofere răspunsuri la probleme concrete***

În ghidul pe care îl realizați cred că ar trebui avută în vedere o abordare specifică, problemele trebuie tratate în mod specific... cele pentru studii, muncă. E bine să oferiți și informații generale, dar trebuie orientat spre aspecte practice ce privesc problemele lor. (reprezentant Ambasada Azerbaidjan)

Cu cât mai mult scrie, cu atât mai puțin se citește. Să fie sintetic și foarte simplu formulat, ușor de înțeles, orientat pe interesul lui. Și forma contează, să fie atractiv, ideile importante să iasă în evidență. (lider sindical)

Ghidul ar trebui structurat tematic, informația ar trebui prezentată pe domenii: muncă, studii, sănătate, drepturi sociale, locuință. (reprezentant ORI)

Să vă axați pe informații specializate de tipul: vrei să lucrezi, trebuie să faci aia, vrei să-ți deschizi o firmă, trebuie să faci aia, vrei să te plimbi și la noi și în Ungaria sau Bulgaria, îți trebuie viză din nou... Trebuie spus în funcție de cum vin. (lider sindical)

- ***Trebuie să cuprindă informații generale privind drepturile cele mai importante – rezidență, muncă, afaceri, educație, sănătate, servicii ale administrațiilor publice***

Trebuie să scrieți despre dreptul de obține o viză, de a se căsători, multe drepturi și mai puține formalități pentru că în țara asta e prea multă birocrație mai ales pentru străini. (om de afaceri, Yemen)

E important să îi spunei în primul rând ce drepturi are, abia apoi și cum poate avea acces la ele. E important să le fie clar măcar ce drepturi au. (jurnalist, Siria)

- ***Trebuie să cuprindă și câteva informații de tip administrativ și procedural: documente necesare, termene de schimbare, instituții implicate***

Discuțiile de grup cu resortisanții din state terțe și interviurile cu instituții au evidențiat că cele mai importante dificultăți întâmpinate de un imigrant în România sunt cele de ordin administrativ și birocratic. O mai bună informare exprimată atât prin conținut informativ, cât și prezentare și facilitare a accesului la informații cu privire la

documente, proceduri, termene ar rezolva o parte a problemelor cu care se confruntă imigranții în România.

Opiniile imigranților referitoare la cantitatea de informații de tip administrativ și procedural pe care trebuie să o conțină ghidul se constituie în două categorii distincte. O categorie se situează pe poziția conform căreia ghidul de informare trebuie să cuprindă și să furnizeze detalii precise, inclusiv modele de cereri sau formulare. Argumentele oferite de acești imigranți țin de dificultatea de a obține informații clare și în altă limbă decât română.

Ghidul trebuie în primul rând să indice unui străin unde trebuie să meargă, la ce instituții să se adreseze, ce acte trebuie să prezinte, care este programul de lucru, cât timp durează fiecare procedură. (lucrător în industria hotelieră, Sierra Leone)

O altă informație ar fi aceea cu privire la termenele de schimbare a documentelor și a condițiilor pe care un străin trebuie să le îndeplinească pentru a nu ajunge în situația de imigrant ilegal. (jurnalist, Siria)

Cred că ghidul ar trebui să cuprindă mai întâi legea, fiecare act să conțină o adresă și ce trebuie sau cum trebuie făcut pentru a obține actul acela și un model. Abia al treilea notar mi-a zis „Da, știu modelul, avem și uite îți fac eu.” E bine să existe un model de cerere pentru că atunci când mergi la instituții, nu au timp să-ți explice. Dacă ghidul ar conține un model de cerere atunci măcar știm cum să cerem. (student, Moldova)

Altă categorie consideră că în ghidul de informare sunt necesare doar informații generale, cu rol de orientare în sistem, argumentele pentru o asemenea poziție țin de perisabilitatea unor informații prea specifice (în condițiile în care legislația în domeniu este schimbătoare), de pierderea simplității și clarității pe măsură ce se vor introduce tot mai multe detalii, de dimensiunile ghidului, care ar deveni în acest mod prea amplu pentru a mai fi consultat.

Să nu scriem atât despre ce hârtii îi trebuie și unde să le facă, pentru că probabil va rezulta un ghid imens pe care nu îl va citi nimeni. Așa cum este sistemul acum, nimeni nu îl poate clarifica într-un ghid. Oricum vor trebui să se plimbe de la o instituție la alta. (jurnalist, Siria)

Trebuie oferite și informații concrete, dar mai degrabă sub forma unui traseu, eventual făcută și o schemă. Prima dată te duci la instituția X și aici vei avea nevoie de..., apoi la instituția Y și aici vei avea nevoie de..., dar totul simplu și clar, nu trebuie intrat prea mult în detalii, pe acelea le va afla la fața locului. Altfel devine chiar ghidul un lucru complicat, ca și sistemul (student, Moldova)

- ***Trebuie să indice detalii despre posibilitățile de învățare a limbii române și cursuri de orientare culturală***

Una dintre cele mai des invocate obstacole pentru imigranții din România a fost cea legată de dificultatea învățării limbii române, în condițiile în care majoritatea instituțiilor din România lucrează și oferă informații doar în limba română. Existența unor cursuri de limba română și orientare culturală, oferite sau sprijinite de instituțiile statului român sau de organizații neguvernamentale ar trebui să reprezinte un alt punct important în conținutul ghidului de informare.

Ar mai trebui să dispună de informații privind posibilitățile pe care le are un străin de a învăța limba română. Dacă există cursuri de limbă română pentru imigranții din România, ar trebui prezentat în ghid cum și unde pot beneficia de ele. (reprezentant Ambasada Azerbaijan)

- ***Trebuie să includă informații privind alte servicii utile, de exemplu consultață juridică, traducători, interpreți, mediatori culturali***

In primul rând să-i spună unde poate să ia un avocat, unde poate să găsească un translator, fiindcă, de exemplu, pentru români, toți sunt arabi, ceea ce nu e adevărat. Nu se poate de exemplu ca un translator arab să vorbească pentru un kurd. (reprezentant Ambasada Irak)

- ***Trebuie să conțină toate datele de contact ale instituțiilor: adrese, hărți, programul cu publicul, numere de telefon, email, pagini web***

Ghidul ar trebui să conțină adresele instituțiilor, cum ajung acolo câteva detalii, eventual mijloace de transport și chiar o hartă, pentru că altfel pentru un străin e dificil de găsit. Mergeam spre Facultate și m-a oprit un chinez care imi tot zicea – „passport, passport”... A avut noroc că eram eu în situația lui și mi-am dat seama că vrea la Oficiul pentru Imigrări și l-am condus acolo. (cercetător, Moldova)

Ar trebui să găsec niște numere de telefon, adresă, condițiile, poate niște îndrumări cum să ajung acolo... (om de afaceri, Yemen)

E foarte util ca ghidul să conțină adrese, numere de telefon. De obicei, acestea sunt în niște locuri foarte întortocheate, în niște încăperi foarte mici, la care ajungi destul de greu: pe stânga, pe dreapta, pe multe străduțe ca să ajungi acolo, nu e ceva mare și distinct. (cercetător, Moldova)

Pentru că este dificil să vină la ambasadă pentru orice problemă întâmpină, ar fi util să aibă o listă de contacte: telefoane, adrese de mail ale unor instituții cărora li se pot adresa. (reprezentant Ambasada Azerbaijan)

- ***Informații despre transport: hărți ale transportului public, orarul în care circulă, detalii despre serviciile de taximetrie – cum pot identifica taxiurile autorizate, cum pot verifica prețul***

E bine ca pe lângă numărul de telefon, adresă, să existe și o hartă sau explicații despre cum să ajungem, chiar și mijloace de transport în comun. De exemplu harta metroului mi s-a părut o idee bună. (studentă, Moldova)

Ar trebui să știe că la noi nu există transport de noapte. Că suntem singura capitală europeană care nu are transport public de noapte (cercetător, Moldova)

Ar trebui să nu ia decât taxiuri autorizate, pe care să scrie clar prețul pe km, să ceară bon fiscal, cei care vin de la aeroport ar trebui să știe că este un expres (student, Senegal)

Alte sugestii - informații de introdus în ghid

Temele prezentate mai sus au fost dezbătute în toate discuțiile de grup cu resortisanți țări terțe și în interviurile cu autoritățile și reprezentanții ambasadelor. Există o serie de alte aspecte care au fost menționate, fără a întruni majoritatea adeziunilor. S-a considerat că un imigrant are nevoie și de alte informații despre alte drepturi mai puțin importante în demersul procesului de integrare dar, totuși utile, precum carnetul de

conducere, despre nivelul de trai din România cu o eventuală comparație între zone și localități, despre serviciile culturale și despre posibilitățile de petrecere a timpului liber.

Ar fi necesare și informații cum sunt cele legate de permisul de conducere. Eu știu că trebuie schimbat în primele 3 luni de la venirea în România. Dacă nu ai permis de conducere și ai situația legală, ai dreptul să te înscrii la școala de șoferi și să-ți obții permisul, inclusiv permis internațional. (lucrător în industria hotelieră, Sierra Leone)

Să-i dea niște informații despre fiecare oraș. Pentru ca un străin care vine să știe că în București costă mai mult decât dacă stai în Pitești, Timișoara sau Cluj, că prețul la case e mai mare, lucrurile sunt mai scumpe... că poate străinul alege să se ducă în alt oraș mai liniștit. (reprezentant Ambasada Irak)

Cred că ar fi utile și informații privind piața chiriilor și costul vieții (reprezentant ORI)

Marea parte a imigranților sunt tineri, din categoria aceasta a studenților sau cei care vor să vină la muncă sunt până în 40-50 de ani. Ar trebui să includeți în ghid și locuri de agrement, cinematografe, cultură, teatre importante cu adrese, stimulați chestia aceasta. (student, Moldova)

Important este să știi unde este internet gratuit, mulți nu au bani. (student, Senegal)

Ghidul de informare ar trebui, în opinia unora dintre subiecți, să cuprindă și informații generale despre valorile, cutumele societății românești și stilul de viață al românilor.

Ar putea să includă și aspecte care țin de diferențe culturale, legate de acomodarea culturală, să afle ce ține de specificul românesc. De exemplu, la musulmani timpul are altă valoare. Dacă un musulman îți spune că vine dimineață sigur, ajunge la prânz, la noi e altfel, noi suntem punctuali. (reprezentant ORI)

Care sunt aceste informații relevante și cum ar putea să fie transmise în cadrul ghidului a reprezentat însă subiect de dispută. S-a apreciat că un ghid informativ nu poate surprinde ce trăsături au românii, care sunt valorile și obiceiurile lor fără a reproduce stereotipuri și a reda în final clișee.

Ce se spune despre români... clișee de genul că sunt balcanici, temperamental. Da, sunt ospitalieri, dar așa sunt și francezii și italienii, sunt drăguți, au cele mai frumoase femei, dar și rușii cred asta. Un antropolog ar râde de subiectul asta dacă l-ar găsi într-un ghid de informare... (student, Moldova)

Nu cred că într-un ghid poți include, alături de reglementări legislative, modele de formulare, hărți și adrese de instituții și câteva cuvinte despre cum sunt românii, ce le place lor și ce nu le place. Nu cred că are rost. Când vii, știi unde vii. Vii într-o țară din Uniunea Europeană, știi în principiu la ce să te aștepti (lucrător în industria hotelieră, Sierra Leone)

- **Diseminarea ghidului ar trebui să utilizeze toate instituțiile, organizațiile și asociațiile care activează în domeniul imigrației, precum și alte instituții publice cu care imigrantul este probabil să intre în contact, ar trebui să utilizeze ca resursă importantă și internetul și să se facă cu sprijinul liderilor comunităților și în locurile frecventate de străini**

Ghidul de informare adresat imigranților din țările terțe ar trebui să fie disponibil într-o rețea largă care să cuprindă: punctele de intrare în România, gări, aeroporturi, misiuni diplomatice ale cetățenilor din state terțe, Oficiul Român pentru Imigrări și centrele sale din teritoriu, instituțiile publice cu care imigrantul intră în contact la nivel central și local, universități, biblioteci. A fost sugerată, de asemenea, diseminarea ghidului de informare la nivelul Ambasadelor României din țările de origine ale imigranților, acolo unde începe de fapt procesul de informare al imigrantului.

Mare parte a celor care vin cu contract de muncă în România obțin toate informațiile, uneori și asistență, de la compania care i-a angajat. Angajatorii pe de o parte și sindicatele pe de altă parte constituie de asemenea actori importanți în procesul de diseminare a ghidului informativ. Este necesară distribuirea acestuia prin companiile angajatoare care lucrează cu cetățeni din țările terțe și de asemenea prin intermediul sindicatelor și patronatelor.

Un partener important în diseminare este reprezentat de asociațiile imigranților, care sunt, așa cum a fost pus în evidență la analiza surselor de informare, o resursă cheie pentru imigranți. Ghidul poate fi distribuit către imigranți și prin asociațiile studențești sau ONG-urile care activează în domeniul imigrației sau al integrării și asistării imigranților.

Alt canal de diseminare a ghidului de informare poate cuprinde comunitățile imigranților, locurile frecventate de străini precum hoteluri, baruri, restaurante, instituții culturale și alte modalități de petrecere a timpului liber, în biserici sau alte lăcașe de cult.

Pe lângă varianta tipărită, a fost menționată necesitatea diseminării în variantă electronică prin internet, pe site-urile instituțiilor, organizațiilor și asociațiilor menționate anterior.

Eu consider că ei ar putea fi informați nu numai aici, ar putea fi informați chiar de acasă, înainte de a ajunge. Și aș veni cu propunerea ca, ulterior, acest ghid să se posteze pe un site, să fie și în varianta electronică. Ar fi o bună idee să fie postat și pe site-ul universităților. (student, Moldova)

Poate ar fi de vizat și acestea, să existe la ambasadele noastre în țările respective, la consulat, unde se duc ei să ia viza, să existe ghidul cu aceste informații, încă de acolo, de la plecare. (lider sindical)

Ghidul ar trebui distribuit prin liderii comunităților de străini, prin angajatorii cu mulți angajați străini, ORI și universități. (reprezentant ORI)

Ghidul ar putea fi distribuit și pe la hoteluri, la restaurante cu specific, în locurile frecventate de străini. (jurnalist, Siria)

SOLUȚII PENTRU INTEGRARE

Deși nu a reprezentat tema principală a discuțiilor de grup sau a interviurilor cu autorități și reprezentanți ambasade ale cetățenilor din state terțe, dezbaterile au condus către identificarea unor soluții pentru o mai bună integrare a străinilor în România. Propunerile vizează, așa cum vom vedea, tot nevoia de informare, deși nu reprezintă o soluție explicită pentru aceasta.

Considerăm prin urmare că este util să prezentăm sugestiile lor, care se adresează atât actorilor implicați în sistemul de management al imigrației în România, cât și presei, reprezentanților societății civile sau au în vedere opinia publică în general.

- ***O mai bună accesibilitate și diseminare a cursurilor de învățare a limbii române, de familiarizare cu cultura românească.***
- ***Adaptarea cursurilor de învățare a limbii române și a cursurilor de orientare culturală la nevoile și specificul comunităților de imigranți***

Cred că cel mai bine pentru un străin nou sosit în România este să aibă posibilitatea să învețe limba română. Să i se ofere cursuri de limba română. (jurnalist Siria)

Din păcate, experiența mea mi-a arătat că nu prea sunt posibilități și cursuri de a învăța limba română sau de cultura română. Un străin trebuie să învețe despre istoria țării în care sosește. În plus sunt necesare și informații despre firea oamenilor, ce îi face fericiți, ce îi enervează, pentru că aceste lucruri sunt diferite de la țară la țară. (om de afaceri, Liban)

Vreau să vă dau exemplul Germaniei, știu cum sunt tratați imigranții acolo. Acolo, timp de șase luni, nu faci nimic, decât înveți limba și cultura, te integrezi. Aici, în România, știți că sunt foarte mulți străini din țările arabe, unii care au venit de foarte mult timp, de 10-15 ani de zile și încă nu știu română, nu e normal. (jurnalist Siria)

Pentru femeile musulmane, cărora le este interzis să participe la cursuri dacă sunt grupe mixte, ar putea fi constituite grupe exclusiv feminine pentru a le facilita accesul. (reprezentant ORI)

- ***Înființarea unor birouri speciale pentru consilierea și îndrumarea imigranților cu profil social mai larg, nu focalizat pe consiliere juridică***

Pentru o mai bună integrare s-ar putea face birouri de consiliere la nivelul fiecărui oraș (reprezentant ORI)

Ar fi necesar să existe o instituție unde să poată cere informații și să pună întrebări, o persoană cu care străinul să vorbească, să-i expună situația și problemele sale și să primească ajutor. Există ORI, dar ei, pentru că aparțin de Ministerul de Interne, sunt percepuți ca unii care te verifică, sunt acolo să te prindă, nu să te ajute, să te ghideze și să-ti ofere informații. Rolul acesta ar trebui să îl joace o organizație, o instituție independentă, nu polițienească. (jurnalist, Siria)

Ar fi oportună crearea unui centru informațional unic (pe lângă Oficiul Român pentru Imigrări) pentru informarea cetățenilor străini despre protecția de care pot beneficia, condițiile și modalitățile de perfectare a permisului de ședere, angajare în câmpul muncii, accesul la studii, la serviciile sociale, modalitățile de obținere a cetățeniei române, dar și pentru monitorizarea programelor de angajare temporară în câmpul muncii în România, sau pentru consolidarea

colaborării cu organizațiile internaționale, guvernamentale și nonguvernamentale în domeniu (reprezentant Ambasada Moldova).

- **Dezvoltarea unei rețele de consilieri personali, personal specializat de asistare în procesul de integrare, pentru imigranți**

De asemenea, ar fi important să existe o persoană de sprijin drept suport pentru integrare, în care străinul să aibă încredere, care să-i ofere informații, pe care să-l contacteze ori de câte ori are nevoie și care să-l ajute să depășească dificultățile. (jurnalist Siria)

Ar trebui să aibă macar un consilier... cum sunt în Scandinavia, în Suedia, care să-i spună: măi băiatule tu ai venit aici să faci afaceri, afacerea pe care o vrei tu nu merge sau merge, uite ce trebuie să faci, unde să te duci, să fii atent la asta, nu e bine asta... (om de afaceri, Turcia)

- **Pentru cei care vin la studii - constituirea la nivelul universității a unor birouri destinate informării și consilierii studenților străini, dezvoltarea unor programe de tutoriat în facultăți**

Într-una din aceste diviziuni ale universităților ar putea să intre o persoană responsabilă cu problemele basarabenilor. Și așa s-ar putea rezolva problemele lor mult mai simplu, atunci când este un reprezentant special pentru ei. De exemplu, în SNSPA în centrul de consiliere este o persoană care se ocupă și de basarabeni și există un program de tutoriat pentru studenții din anul I și facem activități de la socializare până la cele mai mici detalii pentru acte. (student, Moldova)

Din experiența studenților români plecați în străinătate, acolo există cel puțin o persoană care se ocupă de străini, ceea ce în România, din păcate, nu se prea întâmplă. Ar fi nevoie de un ordin de la Minister care să spună că fiecare universitate să aibă un om care să se ocupe de străini, de basarabeni sau din altă țară, un birou la care străinii să știe într-adevăr să se adreseze, adică să nu fie doar secretara care să-ți răspundă cu chiu cu vai. (studentă, Moldova)

Am avut o experiența la studii în altă țară și universitatea avea o săptămână liberă de ore în care biroul pentru străini îți făcea cunoștință cu tot ce trebuia și la care te adresai pentru orice problemă pe care o aveai. Cred că ar putea fi o practică care ar putea fi preluată și aici în toate universitățile la nivel național. (studentă, Camerun)

- **Dezvoltarea unor centre de sănătate pentru imigranți**

Există state unde sunt stabilite chiar centre de asistență medicală speciale pentru migranți. Poate și în România ar fi utilă înființarea unor astfel de centre, unde să poată apela pentru tratamente, medicamente atunci când apare o problemă medicală. (reprezentant Ambasada Irak)

- **Popularizarea în presă a problematicii imigranților și dezvoltarea unor mijloace de comunicare în masă pentru străini**

Presa reprezintă o sursă importantă de schimbare a atitudinii față de imigranți, dar și un mijloc de informare și chiar un agent de facilitare a procesului de integrare a imigranților în societatea românească. Realizarea de emisiuni despre și cu imigranți contribuie la creșterea toleranței românilor, la cunoașterea culturilor imigranților din România și împărtășirea valorilor comune, contribuind în acest mod la crearea unei societăți incluzive și responsabile. În plus, existența unor emisiuni în limbile vorbite de imigranți sau înființarea unui post de televiziune și a unor ziare ale străinilor sau pentru

imigranți contribuie la o mai bună informare a acestora și la acomodarea lor culturală, integrarea în societatea românească cu respectarea propriei identități culturale.

Străinul nou sosit vine cu cultura sa, cu muzica sa, cu obiceiurile sale. Românii pot afla prin mass media mai multe informații despre cultura imigranților și pot împărtăși cu ei multe lucruri bune pentru a se simți bine împreună. Contează să scoți în evidență aspectele pozitive ale conviețuirii și să le estompezi pe cele negative. (jurnalist Siria)

Ar fi o idee bună chiar o emisiune special dedicată imigranților, cu subtitrare în limba arabă de exemplu sau altă limbă vorbită de străinii din România, la care să participe un reprezentant al poliției, al organizațiilor, al imigranților și să discute diferite probleme. O altă posibilitate ar fi crearea unui ziar al străinilor, în care să se prezinte problemele lor și care să aibă articole în principalele limbi vorbite de imigranți. (jurnalist Siria)

- ***Îmbunătățirea rapidă a sistemului de gestionare a imigrației pentru a preveni problemele sociale cu care România s-ar putea confrunta în momentul în care va deveni o țară de imigrație***

Chiar fără să ofere soluții concrete, în toate discuțiile de grup cu imigranții a apărut ideea de „a face ceva” cât mai curând, ca soluție difuză de tip preventiv la problemele cu care se va confrunta sistemul imigrației pe viitor. S-a apreciat că, în viitorul foarte apropiat, România va deveni o destinație tot mai atractivă pentru imigranți, în special din cauza statului său de membru al Uniunii Europene. Programele de genul celor menționate mai sus devin în aceste condiții esențiale pentru gestionarea eficientă a valului de imigrație în viitor. A fost exprimată necesitatea schimbării orientării sistemului de gestionare a fenomenului imigrației, de la o strategie de tip reactiv și pe termen scurt care este caracteristică acestui moment, către o viziune pe termen lung, bazată pe prevenție.

Problemele sunt mici acum, dar vor fi mari pe măsură ce vor veni tot mai mulți imigranți. Dacă suntem avertizați și ne pregătim din timp, peste 5 ani este posibil să primim valorile crescând de ușor. Ai documentație, ai facilitatori culturali, ai stabilit punți de legătură cu organizațiile guvernamentale și neguvernamentale, ai sistemul bine pus la punct, atunci vei gestiona problema. Noi nu trebuie să așteptăm ca lucrurile acestea să se întâmple, le putem anticipa. (lider sindical)

În Germania, unde imigrația are loc de mai mult timp, a doua generație de imigranți se află într-o situație foarte grea: sunt infractori, sunt persoane fără adăpost și de aceea au început să se gândească cum să dezvolte programe pornind de la exemple din Statele Unite, din Italia despre cum ar putea să pună în lumină aspectele pozitive ale imigrației și imigranților, pentru că dacă nu plătești acum, vei plăti mai târziu. Și atunci, e mai bine să plătești prețul acum. (jurnalist, Siria)

În ciuda dificultăților și obstacolelor prezentate în ceea ce privește nevoile de informare ale imigranților pentru toate domeniile procesului de integrare dezbătute în cadrul discuțiilor de grup și în interviuri, percepția generală față de direcția în care se îndreaptă sistemul de management al imigrației în România este una pozitivă. Imigranții care au prins mai multe etape în sistem au apreciat că toate aceste probleme, deși încă acute, sunt într-o tendință evidentă de ameliorare și gestionare mai bună față de situația din trecut.

Situația din România este în proces de schimbare continuă, în mare parte pozitivă și pentru cine va veni de acum înainte nu va fi la fel de rău, vor îndura mai puțin. Ar trebui să încerce

*să aibă răbdare. Pe de altă parte, dacă nu sunt puternici, nu pot supraviețui deocamdată aici.
(farmacist, Coreea de Sud)*

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Analizele realizate în cadrul studiului sunt focalizate pe dimensiunea subiectivă, cea a percepțiilor individuale și de grup față de nevoile de informare ale imigranților în România. Cercetarea este de tip exploratoriu și se bazează pe o metodologie calitativă, prin focus grupuri cu resortisanți din țări terțe (RTT) și interviuri semistructurate cu reprezentanți ai ambasadelor și ai instituțiilor relevante în sistemul de management al imigrației și al integrării imigranților în România.

Principalele surse de informare pe care le utilizează imigranții sunt preponderant cele bazate pe capitalul relațional al imigrantului - rețele de rudenie și prietenie, apartenență etnică și religioasă. Din punctul de vedere al accesibilității informațiilor, cea mai problematică instanță de comunicare o reprezintă instituțiile publice.

Resortisanții din țări terțe care se află în România au o nevoie acută de informare, care se manifestă încă din primele momente de sosire în România, în punctele prin care intră în țară, unde imigranții se confruntă cu lipsa de informații privind transportul public. Traseul ulterior, deși diferit în funcție de scopul șederii în România, este în fond foarte asemănător: o multitudine de acte, de dosare, de termene și de instituții. Percepția generală este că imigranții sunt prinși ca într-o capcană în hățișul administrativ, în care în general trebuie să se descurce singuri. Traseul obținerii documentelor prin care, în România, imigranții pot avea acces la drepturile cuvenite și conferite de lege este unul sinuos și descurajant.

Discuțiile de grup și interviurile cu reprezentanți ai instituțiilor implicate în managementul imigrației și cele cu reprezentanți ambasade au evidențiat că, cele mai importante probleme ale unui imigrant în România sunt cele de ordin administrativ-procedural, birocratic: lipsa de coerență și transparență în furnizarea informațiilor pe anumite teme care vizează procesul de integrare al imigrantului sau a informațiilor despre proceduri, documente, condiții și termene; nesincronizarea, deficiențele de colaborare și comunicare dintre instituțiile implicate, lipsa coordonării instituționale sau a departamentelor din instituțiile respective, variabilitatea informației oferite în funcție de modul în care fiecare funcționar înțelege și aplică legea. Alte dificultăți identificate vizează barierele de limbă și probleme asociate resurselor umane din cadrul acestor instituții (atitudinea ostilă manifestată uneori față de imigranți, cunoașterea insuficientă a drepturilor de care beneficiază persoanele cu drept legal de ședere în România de către unii dintre angajații instituțiilor publice).

Dacă relația imigranților cu instituțiile românești a fost caracterizată în toate cazurile drept problematică, conviețuirea cu românii, interacțiunea cu ei în viața de zi cu zi a fost evaluată pozitiv, cel puțin la un nivel declarativ și general. În schimb, dezbaterile în profunzime au dezvăluit mai degrabă contrariul. În realitate, atitudinea românilor față de străini (de altă rasă în special) este evaluată ca fiind una mai degrabă închisă, stereotipă și chiar discriminatorie. Complementar, mulți imigranți, mai ales cei din culturi foarte diferite de cea românească tind să se izoleze, să trăiască în comunități închise, ajungând să aibă probleme de integrare. Nevoia de informare există de fapt de ambele părți. Pe lângă faptul că străinii ar trebui să cunoască obiceiurile, credințele românilor, și să se acomodeze cu cultura românească, românii ar trebui să cunoască și să respecte valorile și identitatea culturilor imigrante. Diferențele culturale trebuie cunoscute, înțelese și respectate, astfel încât și imigranții și cetățenii români să construiască împreună, într-o societate deschisă și tolerantă.

Deși nu a reprezentat tema de cercetare pentru acest raport, în discuțiile de grup sau în cadrul interviurilor cu autorități și ambasade ale cetățenilor din state terțe au apărut numeroase sugestii referitoare la eficientizarea politicilor de integrare a imigranților în România. Soluțiile vizează atât actorii sistemului de management al imigrației în România, cât și presa, societatea civilă sau opinia publică în general.

La nivel instituțional a fost propusă înființarea unor birouri speciale pentru consilierea și îndrumarea lor, cu profil social mai larg, nu focalizat pe consiliere juridică și dezvoltarea unei rețele de consilieri personali pentru sprijinirea imigranților în procesul de integrare în societatea gazdă. Au fost sugerate și soluții mai punctuale, precum dezvoltarea unor centre și programe speciale de sănătate pentru imigranți sau constituirea unor birouri destinate informării și consilierii studenților străini la nivelul universităților, eventual includerea lor în cadrul acestora a unor programe de tutoriat. Considerată ca una dintre cele mai importante bariere în procesul de integrare, s-a sugerat creșterea accesului la cursurile de învățare a limbii române și de familiarizare cu cultura românească printr-o creștere a posibilităților de a urma cursurile și prin adaptarea cursurilor de limba română și orientare culturală la nevoile și specificul comunităților de imigranți.

În privința dificultăților care au în vedere infrastructura instituțională și cadrul de reglementare, precum și cele legate de personalul angajat în instituții se desprind mai multe soluții: coroborarea procedurilor și sincronizarea activităților instituțiilor implicate, creșterea gradului de pregătire a personalului din instituțiile publice implicat în relația directă cu imigranți (atât în ceea ce privește cunoașterea unor limbi străine, cât și în ceea ce privește drepturile și obligațiile imigranților), eficientizarea comunicării și serviciilor oferite prin dezvoltarea sistemului de programare prin internet și de aplicare on-line.

Cum cea mai importantă sursă de informare are la bază capitalul relațional al imigrantului, eficientizarea comunicării poate fi realizată prin implicarea resurselor comunitare în acest proces. Susținerea organizării comunităților de imigranți la nivel formal și informal prin desemnarea unor lideri din partea acestora în scopul facilitării comunicării cu instituțiile publice sau formarea unor mediatori culturali ar putea constitui primii pași în acest demers. Pe de altă parte, inițiativele partenoriale cu diferite comunități de migranți în scopul schimbului de informații, demarate deja de ORI, ar trebui continuate și extinse.

Un agent deosebit de important în procesul de integrare al străinilor este reprezentat de mass media. Presa reprezintă o sursă importantă de schimbare a atitudinii față de imigranți, dar și un mijloc de informare și chiar un agent de integrare pentru imigranți. Realizarea de emisiuni culturale despre imigranți contribuie la creșterea toleranței românilor. Pe de altă parte, realizarea unor emisiuni în limbile vorbite de imigranți sau înființarea unui post de televiziune și a unor ziare ale străinilor contribuie la o mai bună informare a acestora și la acomodarea lor culturală.

Chiar fără să ofere soluții concrete, în toate discuțiile de grup cu imigrații a apărut ideea de „a face ceva” cât mai curând, ca soluție difuză de tip preventiv la problemele cu care se va confrunta sistemul imigrației pe viitor, în condițiile în care s-a apreciat că România va deveni o destinație tot mai atractivă pentru imigranți, ca membră a Uniunii Europene. În consecință, este necesară schimbarea orientării sistemului de gestionare a imigrației de la o strategie de tip reactiv, punctuală, pe termen scurt ce îl caracterizează în prezent, către o viziune integratoare, pe termen lung, bazată pe prevenție.

În ciuda problemelor de informare dezbătute, percepția generală față de direcția în care se îndreaptă sistemul de management al imigrației în România este una pozitivă. Acumularea de experiență referitoare la gestionarea fenomenului imigrației la nivel instituțional și comunitar are efecte pozitive. Pe măsură ce societatea românească în ansamblul său devine tot mai expusă la contacte cu imigranți, este probabil că sistemul instituțional, ca și ceilalți actori – angajatori, sindicate, mass media, societatea civilă – precum și populația în general să aibă o atitudine mai tolerantă și suportivă față de aceștia.

În privința elaborării ghidului de informare adresat resortisanților din țări terțe, abordarea generală ar trebui să fie una punctuală, specifică, în funcție de scopul șederii străinilor în România, orientată pe domenii care vizează parcursul de integrare în societatea gazdă și să ofere răspunsuri la probleme concrete. Informațiile trebuie să acopere drepturile cele mai importante – rezidență, muncă, afaceri, educație, sănătate, locuire, asistență și protecție socială, alte drepturi legale. Este important să existe informații referitoare la programele de învățare a limbii române și orientare culturală susținute sau derulate prin instituțiile statului român, servicii de traducere sau de consultanță juridică. Este indicat să nu abunde în informații de tip procedural și administrativ, acestea să fie prezentate mai degrabă cu rol de orientare în sistem, eventual sub forma unui traseu, ca o schemă. A fost exprimată opțiunea pentru simplitate și claritate. Ghidul trebuie să fie foarte bine structurat și să aibă coerență, altfel devine un lucru la fel de complicat ca și sistemul.

Ghidul trebuie să conțină, de asemenea, o serie de date factuale, date de contact ale instituțiilor, adrese, hărți, programul cu publicul, numere de telefon, email, pagini web, precum și informații despre transport: hărți ale transportului public, orarul în care circulă, cum se pot identifica taxiurile autorizate și cum se poate verifica prețul.

Diseminarea ghidului ar trebui să mobilizeze toți actorii implicați în managementul imigrației: instituții publice, ambasade, organizații neguvernamentale, sindicate, patronate, universități, asociații etnice și religioase și lideri ai comunităților de imigranți. Ghidul ar trebui să fie disponibil într-o rețea largă, care să cuprindă de la ambasadele României în țările de origine, la punctele de intrare în România cum sunt gările, aeroporturile, precum și ambasadele țărilor de origine ale imigranților în România, Oficiul Român pentru Imigrări și alte instituții publice cu care imigrantul intră în contact, la nivel central și local. Asociațiile studențești sau organizațiile neguvernamentale care activează în domeniul imigrației constituie și aceștia agenți importanți de diseminare ai ghidului de informare pentru imigranți. Pe lângă varianta tipărită, a fost menționată necesitatea diseminării ghidului în variantă electronică prin internet, pe site-urile instituțiilor, organizațiilor și asociațiilor menționate anterior.

Deși nu au fost menționate într-un mod specific și susținut de către imigranți, pentru lucrătorii străini din România surse importante de informare, în special în ceea ce privește munca și legislația din acest domeniu, sunt atât sindicatele, în măsura în care se vor realiza transferuri de identitate sindicală sau afiliere sindicale la organizații existente în România, cât și angajatori, pentru aspecte ce țin de relația de muncă și normele privind securitatea și siguranța.

Ghidul de informare pentru imigranți ar trebui distribuit și în comunitate, în locurile frecventate de străini, bibliotecă, în biserici sau lăcașe de cult prin implicarea liderilor informali în acest proces.

Elaborarea ghidului va rezolva numai parțial problemele discutate în acest raport. Nu putem estima că acest ghid va răspunde la toate întrebările pe care și le pune un imigrant în România pe parcursul procesului său de integrare. Vor rămâne în continuare multe nevoi neacoperite, chiar dintre cele de informare. În lipsa acestui ghid însă, nevoile de informare ale imigranților în România se vor acutiza, iar dificultățile întâmpinate de aceștia care reflectă în fapt problemele din sistemul de gestiune a imigrației, se vor multiplica. Utilitatea acestui ghid poate fi înțeleasă cel mai bine, în mod paradoxal, prin absența lui. Nu putem estima contribuția exactă la îmbunătățirea situației străinilor în România, dar știm că absența sa crește nevoia de informare și perpetuează starea de confuzie în accesarea drepturilor și serviciilor conferite prin lege imigranților în România.

Elaborarea ghidului de informare privind drepturile, obligațiile și oportunitățile de integrare ale resortisanților din țări terțe în România este important să fie privită și dintr-o altă perspectivă. Ghidul transmite imigranților nou-sosiți în România sau care intenționează să obțină drept de ședere în România, odată cu informațiile necesare, și faptul că societatea românească (prin partenerii implicați în acest proiect – organizații neguvernamentale și Oficiul Român pentru Imigrări) recunoaște și își asumă problemele cu care se confruntă imigranții în România, și că este preocupată de dificultățile prin care trec aceștia în procesul lor de integrare, și că dorește să găsească soluții, acoperirea nevoilor de informare ale imigranților fiind un prim pas în acest sens.

INFORMAȚII DESPRE PROIECT:

Proiectul „Bun venit în România! Îmbunătățirea cunoștințelor resortisanților țărilor terțe cu privire la drepturile, obligațiile precum și posibilitățile de integrare în societatea românească” a fost lansat în august 2009 de către organizațiile ARCA-FRRM, ca beneficiar al proiectului și ADO SAH ROM și Fundația Soros România ca partenerii în cadrul proiectului.

Proiectul are drept scop îmbunătățirea accesului resortisanților țărilor terțe (RTT) la informații referitoare la drepturile, îndatoririle și oportunitățile de integrare în România, în vederea dezvoltării potențialului acestora de a participa la viața socială, culturală, economică a societății gazdă.

Proiectul se derulează în cadrul Programului anual 2008 aferent Fondului European de Integrare a Resortisanților Țărilor Terțe (ref: IF/08.02-01), fiind finanțat în proporție de 75% de către Comisia Europeană. Diferența este asigurată din fondurile Oficiului Român pentru Imigrări (20%) și ale organizațiilor ARCA-FRRM, ADO SAH ROM și Fundația Soros România (5%).

Activitățile proiectului constau în:

- întocmirea unui raport de cercetare referitor la nevoile de informare ale RTT cu privire la drepturile, obligațiile și oportunitățile de integrare în societatea românească, prin intermediul a trei sesiuni focus-grup cu RTT, a unor interviuri cu reprezentanții ambasadelor și ai instituțiilor cheie în integrarea RTT;
- realizarea, traducerea în patru limbi (engleză, franceză, turcă și cantoneză) și distribuirea ghidului cu privire la drepturile, obligațiile și oportunitățile de integrare ale RTT în România;
- organizarea unui eveniment de lansare a ghidului și a unei dezbateri publice cu privire la integrarea RTT în România
- organizarea unei campanii media și a trei evenimente de promovare a ghidului în cadrul comunităților RTT din București, Constanța și Cluj.

Grupul țintă este format din cei aproximativ 49.000 de resortisanți ai țărilor terțe cu drept de ședere temporară în România și din străinii ce doresc sau urmează să obțină un drept de ședere pe teritoriul României. De asemenea, proiectul vizează actorii implicați în domeniul imigrației – instituții publice, angajatori, sindicate – precum și mass media și comunitatea românească în general.

Informații și date de contact parteneri:

Simina Guga, Coordonator proiect, ARCA, tel. 021 252 73 57, simina@arca.org.ro

Răzvan Samoilă, Director Executiv, ARCA, tel. 021 252 73 57, office@arca.org.ro

Rodica Novac, Coordonator proiect ADO SAH ROM, tel. 021 210 71 60, adosahrom@starnets.ro

Iris Alexe, Responsabil Proiect Fundația Soros România, tel. 021 212 11 01, ialexe@soros.ro

Dr. Raluca Popescu – Consultant Fundația Soros România

Drd. Georgiana Toth - Consultant Fundația Soros România

ARCA – Forumul Român pentru Refugiați și Migranți este o organizație neguvernamentală, apolitică și neconfesională cu caracter umanitar și ecumenic, având ca scop apărarea și promovarea drepturilor fundamentale ale omului, în special ale refugiaților, repatriaților și ale altor categorii de migranți. Scopurile organizației noastre sunt sprijinirea integrării sociale și profesionale a celor forțați să trăiască departe de țara lor de origine, facilitarea schimburilor culturale între migranți și societatea de adopție, dezvoltarea parteneriatelor cu instituții și organizații pentru acoperirea adecvată a nevoilor refugiaților și altor migranți, sprijinirea reintegrării socio-economice a repatriaților.

Fundația Soros România promovează modele pentru dezvoltarea unei societăți bazate pe libertate, responsabilitate și respect pentru diversitate.

Programul “Migrație și Dezvoltare”, inițiat de Fundația Soros România în 2006, propune identificarea modelelor de integrare a migrației și a efectelor asociate acestora în politicile publice ale autorităților

centrale și locale, și promovarea acelor modele care permit minimizarea efectelor negative și maximizarea efectelor pozitive ale fenomenului migrației. În cadrul programului, se realizează analize și cercetări ale situației existente, studii focalizate, acțiuni de lobby și advocacy pentru ca recomandările și soluțiile identificate să fie integrate în politici publice în domeniul migrației. Fenomenul migrației este abordat prin prisma dezvoltării, migrația având efecte benefice asupra țării de origine și țării de destinație, cât și asupra migrantului, familiei sale și a comunității locale.

ADO SAH ROM este o organizație neguvernamentală înființată în anul 2000, care promovează dezvoltarea organizației, politicile și serviciile din domeniul social și contribuie activ la consolidarea societății civile și a colaborării cu alte organizații din țară și străinătate.

Organizația are o experiență de peste 7 ani în implementarea proiectelor pe piața muncii și dezvoltarea dialogului social și colaborează cu organizații și rețele naționale și europene în proiecte care susțin accesul la munca decentă și participarea activă a străinilor la viața economică, socială și culturală din România.

PROGRAM GENERAL: “Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii” al Comunității Europene

LINIE DE BUGET: Fondul European de Integrare a resortisanților țărilor terțe - Programul anual 2008

Proiectul „Bun venit in România! Îmbunătățirea cunoștințelor resortisanților statelor terțe cu privire la drepturile, obligațiile, precum și posibilitățile lor de integrare în societatea românească” Ref: IF/08.02-01
